

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

11 (51)
2004

□ ПРЕЗИДЕНТСЬКИЙ МАРАФОН В УКРАЇНІ І ЦЕРКВА

□ МОСКОВСЬКИЙ ПАТРІАРХАТ
ВТРУЧАЄТЬСЯ В РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ

□ МЕТУШНЯ ЩОДО ІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ НОМЕРІВ

□ НОВІ ФАКТИ МІЖЦЕРКОВНОГО ПОРОЗУМІННЯ

□ ПАМ'ЯТІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

СТОРИНКА КОНФЕСІЇ:

Ф А Л У Н Ь Г У Н

ЦЕРКВА І ПОЛІТИКА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Дорогий читачу!

Україна переживає нині дні великого політичного збурення. Наступив кінець історичної сплячки українства. До честі молоді те, що вона проснулася першою і розбудила від

історичного сну старше покоління. Ми переживаємо новий етап національно-демократичної революції. Якщо в 1991 році Україна здобула державну незалежність, то нині вона пробудилася до національної свободи. Україна стає Україною. Вона піднялася з колін і дала зрозуміти північному сусіду, що час колонізації ним українства скінчився. Наслідками навіть сфальсифікованого голосування 21 листопада православний віруючий України сказав, що він не сприймає у себе Московську Церкву за визначальник його духовності, незважаючи на настирливе прагнення її бути ним.

В складній ситуації в дні президентського марафону опинилися релігійні інституції. Згідно Конституції і статті 5 Закону України «Про свободу совісті і релігійні організації» вони не мають право на політичну діяльність, вести агітацію чи фінансування виборчої кампанії кандидатів до органів влади. Але водночас їх священнослужителі, як громадяни країни, мають право на участь у політичному житті нарівні із всіма іншими громадянами. До того ж, Церква відокремлена у нас від держави, але ж вона не відокремлена від того суспільства, яке вона всіма своїми складовими — і кліром, і мирянами — також репрезентує.

Проте якщо практично всі керівники конфесій України з перших днів передвиборчого марафону відразу заявили про свою неучасть в політичних баталіях, закликали своїх вірних до сумлінного виконання громадянського обов'язку і водночас молили владу провести чесні вибори, то це не можна сказати про Церкву Московського Патріархату. Вона устами свого Предстоятеля проголошує свою неучасть в політичних баталіях, а устами керівників епархій, а відтак і їх кліру, закликає голосувати за провладного кандидата. Особливо в агітації за нього відзначилися біляцерковні організації УПЦ МП. Більше того, мали місце відлучення від Церкви тих священників, які не співали в унісон із своїми владиками.

Відтак мали явне порушення Закону, а звідси — кримінал. Але хто буде звинувачувати в цьому церковні структури УПЦ МП, якщо самі правоохоронні органи в цей час виявляли активне злодійнянство - підтримку використання адмінресурсу у виборчому процесі.

Але тут з боку Церкви відбулося порушення не лише державного закону, а й закону Ісуса Христа, який чітко сказав: кесарево — кесарю, а Боже — Богові. То ж, включившись в активну задіяність в передвиборчих перегонях, Церква Московської юрисдикції займалася явно не Божою справою. Зрештою також своїми діями вона спонукала деякі інші Церкви з часом також вийти із стану нейтральності, відкрито заявити про те, що вони не можуть ігнорувати волевиявлення більшості громадян, не бути в цей час з ними, бо ж вони, як миряни, є складовою тіла Церкви.

Відтак маємо тепер в країні політичне протистояння різних Церков, зокрема, з одного боку, Православна Церква Московського Патріархату, яка відкрито закликала голосувати за В.Януковича, і практично всіх інших Церков, які відкрито або мовчазливо (а мовчання — це

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ІНФОРМАЦІЙНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ АБОРЕН

№ 11' 2004

Головний редактор:
А. Колодний

Редколегія:
О. Саган
Л. Филипович

Засновник
Українська Асоціація
релігієзнавців
(Центр релігійної
інформації та свободи)

Свідоцтво КВ № 4407 від
20.07.2000 р.
Державного Комітету
інформаційної політики,
телебачення і
радіомовлення України

Адреса редакції:

01001, Київ-1,
Трьохсвятительська 4,
к. 323.
Тел. (044) 229-04-18,
462-01-73
Факс: 229-48-12.

Передплатний індекс:
21953

Каталог видань
Журнали України

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

ЗМІСТ

Релігійне життя України	2
Суспільне буття релігії і Церкви	2
Православ'я	7
Світ римо-католицизму і греко-католицизму.	16
Життя протестантів	19
Харизматичні Церкви України	20
Мусульмани в Україні.	21
Іудейський світ	23
Нові релігійні течії України	25
Містика	25
Релігія в сучасному світі	26
Релігія і світ	26
Католицизм	28
Протестантизм.	30
Православ'я	31
Мусульманський світ	34
Буддизм.	36
Іудаїзм	37
Нові релігії світу	39
Інші релігійні традиції	40
Містика	41
Актуальне інтерв'ю	42
Церква в політичних реаліях України.	42
Тема номеру	49
Як обирають пап?	49
Наш календар	52
Пам'яті Григорія Савовича Сковороди.	52
Новини релігійної та релігієзнавчої літератури	53
Свобода совісті	55
Конференції, мистецькі акції	56
Сторінка конфесії	61
Фалуньгун.	61
Цікаво знати	70

РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ

СУСПІЛЬНЕ БУТТЯ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ

Керівники Українських християнських Церков, діючи у відповідності із конституційними вимогами щодо участі релігійних організацій в релігійному житті, напередодні другого туру виборів оприлюднили своє Звернення до громадян України. В ньому вони закликали вірних молитися за чесні вибори, не вдаватися до фальсифікацій, не допустити розколу країни. Водночас у Зверненні не висловлюється підтримка жодному з кандидатів в Президенти. Під Зверненням поставили підписи глави УПЦ Київського Патріархату, УГКЦ, РКЦ, Церкви християн віри євангельської та Української християнської євангельської Церкви. Глухими до положень Звернення залишилися глава баптистів і адвентистів України – протестантські Церкви, що знаходяться в тісному СНДківському просторі і підпорядкуванні центру, що в Росії. Без відповіді пропозицію підписати Звернення залишив Предстоятель Православної Церкви Московського Патріархату митрополит Володимир (Сабодан). Більше того, преса Церкви Московського Патріархату повідомила про Звернення заголовками «Зустріч розкольників та еретиків».

«В цей час – Церква з народом!» – говориться в Заяві християнських лідерів УПЦ КП, УГКЦ, Церкви Християн віри євангельської (п'ятидесятників), РКЦ, Української лютеранської

церкви та Української християнської євангельської церкви. «Ми занепокоєні несправедливим розвитком виборчої кампанії, масовою фальсифікацією результатів народного волевиявлення і не можемо погодитися з неправдою. Ми закликаємо нашу паству захищати правду, зберігати єдність, але не вдаватися до насилля». Характерно, що серед християнських Церков України, які 23 листопада на майдані Незалежності в Києва оприлюднили цей документ, відсутні Церква Московського Патріархату і СНДківсько налаштовані Церкви баптистів і адвентистів.

Щодень на Майдані Незалежності в дні помаранчевої революції розпочинався із богослужіння, яке проводили

священики УПЦ КП, УГКЦ ТА РКЦ. На Майдані подеколи з'являлися і священики УПЦ МП. Але, як повідомили ведучі дійства, один з таких священиків з Миколаївщини за свій виступ на Майдані був відлучений від Церкви. То ж Церква Московського Патріархату в дні лихоліття виявилася не із своїм народом. 26 листопада на Майдані було встановлено хрест, який символізує братство Східної і Західної України.

5 грудня за закликом Конференції єпископату Польщі по всій країні відбувся День молитви за Україну і її Церкву. «Це важливе питання також і для Польщі, – заявив речник єпископату о.Юзеф Кльох. – Доля України нам не байдужа». Поляки бажають українсько-мусульманському народові жити у свободі і демократії.

Всі керівники християнських Церков Одещини, окрім Церкви Московського Патріархату, оприлюднили Звернення до громадян України, в якому зокрема зазначили, що передвиборча кампанія відбувалася несправедливо, а результати народного волевиявлення були масово сфальсифіковані. Ті, хто причетний до такої фальсифікації, повинні покаятися у своїх діях і визнати свій гріх». Обстоюючи право кожного на вільний вияв свого політичного вибору, керівники Церков водночас закликають «не стати по стороні гріха, відстоювати правду, розсудливо керуватися проблемою Господа Ісуса «Пізнайте їх за плодами їхніми».

Кримська преса лякала виборців Кримської Автономії тим, що якщо прийде до влади В.Ющенко, то радикальні ісламісти знайдуть підтримку і порозуміння серед екстремістських політиків з національно-радикальних сегментів «нашоукраїнської» коаліції. Чим далі – тим більше брехні. «В рядах нашоукраїнців може виникнути бажання використати неофіційну, але майже відкриту підтримку кавказьких сепаратистів як інструмент шантажу Росії або торгів з нею... У випадку приходу до керівництва країною Віктора Ющенка пророцтва Грача про розквіт ваххабізму серед кримських татар, на жаль, змо-

жуть зреалізуватися. Особливо із врахуванням того, що окремі українські націонал-екстремісти можуть спробувати спрямувати вектор агресивності можливого кримського ваххабізму проти російської присутності в Криму». Як бачимо, до яких тільки побрехеньок і залякуючих висновків не вдавалися ті, то прагнув зорієнтувати електорат для бажаного для них голосування. Певно що таких брудних виборів світ за всю свою історію не знав. Україна в цьому претендує на занесення до Книги Гінне-са. (Что будет? – С. 7)

Претендент на президентське крісло В.Ющенко в передвиборні місяці не виявляв напоказ свою релігійність, хоч відомо, що він є православним християнином, хрестився в Церкві Московського Патріархату, збудував храм цієї Церкви у своєму рідному селі Хоружівці на Сумщині. Проте, прийшовши на благословення до Предстоятеля Церкви Московського Патріархату митрополита Володимира (Сабодана), він його не одержав. Вірніше, митрополит благословив В.Ющенка (як і кожного він благословляє, хто приходить до нього), але потім під тиском можновладців раптом в якийсь спосіб забрав благословення. Проте нічого дивного в таких діях владики немає. Це – в при-

роді Церкви Московського Патріархату. З одного боку, ця Церква свого часу нагороджувала митрополита Філарета (Денисенка) своїми вищими нагородами і тут же, за декілька місяців, анафемувала його. Церква має свій офіційно визнаний Статут, згідно якого Предстоятель обирається пожиттєво, і водночас, не запросивши його на архиерейське зібрання в Харків, скидає його з посади. З одного боку, Церква устами свого нинішнього Предстоятеля заявляє про своє невтручання в політичне життя, а з другого, устами того ж Предстоятеля Володимира, який подорожував з Прем'єром по Афону, Єрусалиму і Москві, заявляє: «Віктор Федорович... отримав моє благословення. Більше нікому з учасників президентських виборів подібного благословення не давав» (Мир. – №22). Владика тут відверто порушив ст.5 Закону «Про свободу совісті і релігійні організації», яка зазначає, що релігійні організації не ведуть агітації виборчих кампаній кандидатів до органів влади. Відзначимо, що до таких антизаконних дій не вдалася в Україні жодна інша конфесія чи Церква. На відміну від В.Януковича, який в перевиборчий період відкрито виявляв свою прихильність до «Російської Православної Церкви в Україні» (визначення В.Путіна), В.Ющенко до такої відвертості не вдавався, виявляючи цим повагу до конституційного принципу, що «жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова» (ст. 35). Шануючи конфесійний і церковний вибір інших, він мав зустрічі і з главами інших релігійних спільнот України, зокрема УПЦ КП та УГКЦ. Але, окрім світських законів, є ще й закони Божі,

а серед них: кесареве кесарю, а Боже – Богові. Чомусь цей Закон не для всіх владик. А може ці владики не християни? А воно саме так виглядає! (Цензура. – № 46). А хіба владика Володимир не знав, що творять в храмах і монастирях підвладні йому батюшки і ченці, роздаючи парафіянам брехливі агітки про В.Ющенка, з яких він поставав як ворог Православ'я, уніат, прихильник Папи Римського тощо. При цьому знехтували церковні отці біблійну заповідь «не лжесвідч». Півтори тонни агіток за В.Януковича було вилучено з Покровського монастиря в Сарнах, що на Рівненщині.

Кандидат в Президенти В.Ющенко у виборчу кампанію Церкву не втягував, виходячи з переконання, що «не можна гратися такими інтимними для кожної віруючої людини питаннями. Брати в довірені особи Діву Марію та Ісуса прем'єру не личить», — зауважував він. Слідуючи міжнародним правовим нормам свободи віросповідань, В.Ющенко говорив: «Я – православний віруючий і вважаю, що кожна людина має право ходити до тієї церкви, до якої хоче».

Відповідаючи на питання: «Що можна чекати в разі приходу до влади в Україні В.Януковича?» голова національно-консервативної артії О.Соскін зокрема сказав: «Буде ліквідовано УПЦ Київського Патріархату. Така доля спіткає Греко-Католицьку та Автокефальну Церкву. Буде встановлена повна монополія Московського Патріархату в Україні, які за своєю суттю є політико-економічною кадебістською організацією, а не Церквою Ісуса Христа» (Експрес. – 25 листопада)

Присягу на вірність народу України Віктор Ющенко склав на 300-літній Острозькій Біблії. Це була його політична клятва як Президента України. На трьох передуючих інавгураціях обрані Президенти клятву давали на Пересопницькій Євангелії, яка зберігається в Національній бібліотеці імені В.Вернадського.

Які тільки вигадки про В.Ющенка, пов'язані з його захворюванням, не вигадували російськомовні газети України, редаговані неукраїнськими редакторами. Одна із них видрукувана була в «Сьогодні» 19 листопада. Нібито в якомусь глухому лісі якісь люди зустріли якусь стару-престару жінку, яка нібито сказала: «Істинно говорю Вам, що наступним Президентом буде Ющенко. Але правити він із-за своєї хвороби буде недовго – від року до двох. Потім влада перейде до жінки. При цьому цим людям ця жінка повідала ще й таку новину: сьогодні ви будете везти у своїй машині труп. І дійсно, взявшись по дорозі підвезти якогось чоловіка, вони зрештою мали в машині труп, бо цей чоловік раптово помер.

Хто вирішить проблему з переселенням мешканців Свято-Юрської гори у Львові? Попри те, що собор Святого Юра у Львові передали Українській Греко-Католицькій Церкві чотирнадцять років тому, капітульні приміщення собору і досі перебувають у приватній власності мешканців, які оселилися тут після Другої світової війни. Аби повернути колишні келії у власність Церкви, місто має виділити зі свого житлового фонду 39 квартир для відселення сімей з цих будинків. Проте наразі у міському бюджеті коштів на це немає. У будинки

довкола собору Святого Юра почали вселятися відразу ж після закінчення війни. 1946 р. приміщення передали у комунальну власність міста, а згодом мешканці свої квартири приватизували. Проблему церковних приміщень намагалися вирішити 2001 р., напередодні приїзду до Львова Папи Римського. Тоді Кабінет Міністрів виділив кошти, із капітульних будинків відселили мешканців 24-х квартир і надали їм натомість 36 квартир із житлового фонду міста. Самі будинки відремонтували і зараз там розміщені службові кабінети і канцелярія Львівської архієпархії. Проте, аби остаточно повернути у власність Церкви решту будинків, потрібно відселити людей з 28-ми квартир і надати їм натомість 39 квартир загальною площею приблизно 2 100 м кв., адже в деяких квартирах, згідно з документами, мешкає по кілька сімей. Вартість лише переселення людей у рівноцінні квартири за цінами минулого року становить 3,5 мільйона гривень. У міській казні таких коштів немає. Тому, за переконанням економа Львівської архієпархії, проблему капітульних приміщень можна вирішити лише на загальнодержавному рівні. Глава УГКЦ, Кардинал Любомир Гузар не раз звертався до Президента і Кабінету Міністрів. Останнє звернення до В.Януковича ієрарх надіслав ще п'ятого серпня 2004 р., але жодної реакції на нього немає й донині.

Знову горять в Україні храми-пам'ятки нашої історії і культури. В селі Несмичі, що на Львівщині, згоріла дерев'яний храм УГКЦ побудови ще 1712 року. Міністерство з питань надзвичайних ситуацій проінформувало, що жертв немає. А те, що згоріла історична

пам'ятка нібито не є жертвою. Ми знову порушуємо питання про притягнення до судової відповідальності настоятелів церков, що згоріли, за байдуже ставлення до налагодження протипожежного захисту.

Факультет християнської етики відкрився в Донецькому національному університеті. На перший курс він прийняв 50 слухачів. Випускники його зможуть викладати Закон Божий в гімназіях, ліцеях, інших навчальних закладах.

На острові Хортиця в Запоріжжі почалося будівництво історико-культурного комплексу «Запорізька Січ». До будівель комплексу входить православна церква, яка, до того ж, буде діючою. Цікаво, священник якої Церкви буде правити служби Божі в цьому храмі? Якщо Московсько-православної, яка надто поширена на Запоріжчині, то, зрозуміло, українського, а відтак українсько-козацького, там нічого не буде.

Кваліфікована переатестація народних цілителів, які вже мають дозвільні документи Міністерства охорони здоров'я, за вказівкою міністра А.Підаєва буде проведена в короткий термін. Міністерство розробило нові умови атестації і ліцензування в країні тих, хто з дозволу займається народною і нетрадиційною медициною. У міністра викликала недовіра та реклама, яку подають щодо цілительства засоби масової інформації і ті лікувальні можливості, які при цьому лжецілителі рекламують. Відтепер цілитель одержить право на ведення лише якогось конкретного цілительства й діагностики. До того ж, під наглядом лікаря.

Директор Інституту історії Російської академії наук Андрій Сахаров неук. В своїх відповідях на питання телеведучого 4 грудня він заявив, що термін «Україна» з'явився в XV століття (в дійсності ж – в XI). Тоді нібито так називали «окраини Росии» (назва держави «Росія» з'явилася за Петра I у XVIII ст.). До того ж, «окраина» і «Украина» не одне й те ж. Останнім словом позначають центр чогось. В даному випадку – Київської Русі. Тому всі, хто знаходився поза ним у його володінні постали вже «руськими окраинами». Відтак не Україна є чиеюсь «окрайною», а ті землі, які ще Московією назвати не можна, бо ж Москва з'явилася дещо пізніше. То ж і Церква Київського Православ'я є Церквою-Матір'ю щодо Церкви Московської, а не якоюсь «окрайною» її.

Державна податкова адміністрація України буде використовувати спеціальні позначки у паспортах українців, які відмовляються одержувати ідентифікаційний номер з релігійних чи інших переконань. Облік таких податкоплатильників буде вестися за номером і серією паспорта. Платники податків, які відмовляються від ідентифікаційних номерів, повинні подати відповідну заяву, а також інші документи в податкову адміністрацію за місцем реєстрації. Одержавши від неї відповідну довідку, платник податків має протягом 30 днів подати її в органи внутрішніх справ за місцем реєстрації, де посадова особа вносить на 7-9 сторінки паспорта відповідну позначку про те, що громадянин має право здійснювати свої платежі без ідентифікаційного номера.

Колишній Президент України Леонід Кравчук перешлугує гришне з праведним, коли національну ідею ототожнює з правом жити демократично і вільно людей всіх національностей і віросповідань. Духовні цінності українства при цьому для нього втратили своє значення. Він прямо заявляє, що «якщо національну ідею зведуть до етносу – це вже буде не національна ідея». (День. – №216)

VII Конгрес польських богословів в прийнятій ним спеціальній Декларації солідарності з богословами України візантійської традиції висловив «надію на відновлення і розвиток їхньої християнської ідентичності, закоріненої у спадщині Христової Церкви». Богослови Польщі сподіваються на досягнення в Україні «повної еклезіальності, що в контексті східної традиції означає патріархат». (Патріархат. – №3)

Спадкоємці ордену Тамплієрів прагнуть підпорядкувати собі історичний Кам'янець-Подільський. Створена влітку організація «Дипломатична Місія-Магістрат Храму» заявила про своє прагнення реставрувати Стару фортецю, а потім використовувати вежі її для проведення «засідання лицарів круглого столу». Нині місія просить міськраду Кам'янця передати їй в оренду Денну та Нову Західну вежі Старої фортеці. Згода міської ради на це викликала збурення кам'янчан. По місту поширюються листівки «Фортецю хочуть привласнити сатаністи!». Тамплієри дійсно мали своє гніздо на Поділлі в минулому. Це і знайдена тут давня печатка ордену із символікою краю. Хвилює інше – прагнення

російських ділків з Інвестиційного агентства Росії прибрати до своїх рук українську святиню. (Голос України. – 24 листопада)

ПРАВОСЛАВ'Я

Постійна Конференція Українських Православних Єпископів поза межами України вважає, що сьогодні «цілий світ стежить за небувалою реакцією населення України, і це накладає колосальну моральну відповідальність на головних осіб цих виборів». Єпископат висловлюють втішність звісткою про готовність цих осіб йти на компроміс. Владики не виявили свою прихильність до когось із претендентів на посаду Президента. «І один, і другий у своїх передвиборних промовах показали доволі широкі погляди. Ми також не можемо заявити, що після 13 років незалежності зараз іде бій між «добром» і «злом». Цей бій уже виграно».

Вселенський Патріарх Варфоломій у своєму Зверненні до православних українців наголосив, що Церква-Мати ніколи не залишала своїх дітей і закликав до молитви за торжество справедливості в Україні. «Від часу прийняття православної віри Від Константинополя святим князем Володимиром, – говорить у Зверненні, – Вселенський Патріархат завжди турбувався своїми дітьми – українцями. Церква-Мати ніколи не залишала цих своїх дітей і завжди була готова молитовно підтримувати їхню непохитну віру і відданість дійсному Православ'ю. Ми свідомі того замішання, що існує сьогодні в Українській незалежній державі, й молимо Всемогутнього Господа, щоб мир, спра-

ведливості і правда перемогли в українському народі».

Предстоятель УПЦ КП поді в Україні назвав символом «відродження української нації».

В інтерв'ю радіо «Ера» 25 листопада Предстоятель УПЦ КП Патріарх Філарет (Денисенко) оприлюднив своє бачення ситуації, яка назріла в українському суспільстві: «Ми спостерігаємо сьогодні процес відродження української нації. Це не означає, що до цього часу її не було. Але сьогодні можемо казати про нове відродження. На майдані Незалежності немає поділу на схід чи захід, на південь чи північ. Там панує мир, любов і злагода. Люди розмовляють різними мовами, і все це відбувається у дусі любові. Ті, хто приїхав з Донецька чи Луганська сподівалися на протистояння, однак зустріли добрі, усміхнені лиця. Це те, до чого завжди закликає Церква – до миру та любові. Саме цей мир і любов сьогодні ми бачимо на майдані Незалежності», – так Предстоятель УПЦ КП охарактеризував ситуацію у Києві. За словами Патріарха Філарета, масових демонстрацій протесту можна було б уникнути, якби так явно не були сфальсифіковані вибори. «Якщо б вибори відбулися чесно, люди прийняли б того Президента, який набрав більшість голосів. Це би був чесний вибір, і його прийняли б. Однак маємо факти фальсифікації виборів і це змусило людей вийти на вулицю». Предстоятель УПЦ КП наголосив, що «Церква завжди була

з народом – як в часи радості, так і в часи випробувань. Тому і тепер, коли Україна стоїть перед вибором Церква залишається з народом. Церква покликає на свідчити істину, проповідувати любов і мир, а тому не може погодитися з неправдою». Саме це, за словами Патріарха Філарета, було сказано у зверненні провідників шести Християнських Церков України, яке було оприлюднене 23 листопада. Патріарх Філарет закликав українців до молитви за мир в нашій державі і про втілення в життя справедливих результатів виборів її Президента. (RISU)

Порівняно нерідкими є факти переходу священників в Церкву Київського Патріархату з Автокефальної Православної Церкви. Так, парафія Свято-Преображенського собору Кременця нещодавно залишила УАПЦ. А ось вже перейшов до УПЦ КП і єпископ Черкаський Яків. Згідно рішення Священного Синоду його призначено єпископом Одеським і Балтським, керуючим Одеською єпархією. Підтримка Предстоятелем УАПЦ, митрополитом Тернопільським Мефодієм під час виборів провладного кандидата спричинила масовий перехід громад в Церкву Київського Патріархату в його єпархії. На фоні цього зріс авторитет в УАПЦ архієпископа Харківського і Полтавського Ігоря, який закликав обрати такого Президента, який служитиме народу України, а не матиме весь народ за своїх слуг. (Успенська вежа. – №10)

Патріарх Філарет взяв участь в освяченні новозбудованого храму в рідному селі українського поета Павла Тичини Піски, що на Чернігівщині. Предстоя-

тель Київського Патріархату освятив також іконостас в рідному селі знаного українського співака Івана Козловського Мар'янівці, що на Київщині. Храм збудовано за сприяння київського міського голови Олександра Омельченка.

Православна Церква Київського Патріархату має свої парафії в США, Австралії, Канаді, Росії, деяких країнах Західної Європи. Екзархат Київського Патріархату в Греції з березня 1996 року очолював митрополит Корсунський (Керацинський і Саламінський) Тимофій (Кутальнос). Після смерті екзарха обов'язки керівника єпархії указом Патріарха Філарета покладено на архимандрита Нектарія.

Прес-служба Київського Патріархату повідомила, що оскільки інституція митрополита Мойсея (Кулика) не зареєстрована офіційно державними органами, то вона не має права приймати у своє підпорядкування парафії УПЦ КП. За священниками, які піддалися впливу митрополита Мойсея, залишається можливість повернення до Київського Патріархату. У тому разі, коли це повернення не відбудеться найближчим часом, то їх місця в парафіях займуть нові настоятелі.

Відбулася освячення хреста біля фундаменту Дестинної церкви в Києві. Хрест освятив Патріарх УПЦ КП Філарет. Громадськість столиці має намір відтворити будівлю одного із перших християнських храмів Києва – храму, будівництво якого зніціював князь Володимир.

На адресу київського Майдану надійшла телеграма від православних

отців Української Православної Церкви Канади Степана та Андрія Ярмусів. В ній була висловлена підтримка всім, хто підтримує своїми маніфестаціями народний самовияв під час президентських виборів і побажання успіхів в боротьбі за національну свободу. «Путіну не слід втручатися у внутрішні справи України», – наголосили українці Канади.

УПЦ Московського Патріархату гостро відреагувала на нові ініціативи з утворення Патріархату Греко-Католицької Церкви. Митрополит Володимир – предстоятель Церкви Московської юрисдикції заявив: «Такі дії можуть відкинути православно-католицький діалог на багато століть назад, а про єдиний християнський світ залишиться тільки мріяти».

Намісник Києво-Печерської Лаври архієпископ Павло в дні роботи одного із міжнародних Круглих столів прийняв у себе російських політологів. Він розповів гостям про релігійну ситуацію в Україні, проблеми державно-церковних відносин та ін. Політологи висловили своє бачення проблем Круглого столу.

Церква – це не лише клір, а й миряни. Певно що це добре знає глава УПЦ МП митрополит Володимир (Сабодан). У своїх заявах він часто наголошував на тому, що очолювана ним Церква – поза політикою. А ось меж в політичній розгнужаності різних братств очолюваної ним Церкви не було. Вони заявляли про те, що в разі приходу до влади В.Ющенка (зауважимо, православного за віросповіданням) «всі до одної православної церкви будуть закриті, а в Києво-Пе-

черській і Почаївській Лаврах будуть створені концтабори для православних». Православні братства УПЦ МП давили і на свого кандидата, висунувши перед ним цілий список вимог: «Ніщо не завадить В.Януковичу перемогти, якщо він зробить реальні кроки на підтримку святої справи російсько-українського братства, офіційного статусу російської мови і канонічного Православ'я (введення «Основ православної культури» в школи, надання УПЦ МП ефірного часу в прайм-тайм, припинення підтримки розкольників) та ін.».

Московський Патріархат на Одесі став штабом В. Януковича. Про це заявив народний депутат України Ю.Кармазін. За його словами, «особливо це відчувалося 20 листопада, в день заборони будь якої агітації». У храмах Московського Патріархату залякували віруючих тим, що Ющенко все віддасть американцям, в тому числі й православні храми. Клірики закликали молитися за В.Януковича. В Одесько-Ізмаїльській єпархії були поширені сотні тисяч листівок із зображенням Архангела Михайла, а поруч «молитва верних чад каноніческою УПЦ за раба Божього В.Януковича». Ю.Кармазін вважає, що «гріхи, які взяли на себе провідники УПЦ МП в Одесі, не піддаються тлумаченню. На інших листівках кандидата на посаду Президента України В.Ющенка називали «проектом Америки», пов'язували з Басаєвим та Масхадовим. На ще одному плакаті – Митрополит Володимир (Сабодан) разом з В.Януковичем. «Церкву МП перетворили на відділ пропаганди антинародної і олігархічної спрямованості. Відповідальність за це взяв на себе митрополит Агафангел (Одесько –

Ізмаїльська єпархія УПЦ МП). Я до останнього моменту не вірив у цинізм, який побачив сьогодні. Ми бачимо приклад, як деякі єрархи Церкви примушують своїх підлеглих, які не бажають цього, агітувати. Священиків залякують контролем за проведенням агітації. Московський Патріархат в Україні зіпсував свято Архистратига Михайла всім віруючим. Вони згадували у молитвах і закликали голосувати за тих, хто грабує, ріже, страчує український народ сьогодні з метою захисту влади і гвалтування України. УПЦ МП довго доведеться замолювати цей страшний гріх», – стверджує Ю.Кармазін. (RISU)

Замість очікуваних двадцяти тисяч молільників московсько-православної Церкви Всеукраїнське православне братство зібрало 18 листопада на Софійському майдані десь до 150 осіб зі всієї України аби взяти участь у хресному ході до Києво-Печерської Лаври. Голова братства В.Лукіяник залякував прибулих «провокаціями» з боку ющенківців. То ж ходи як такої не відбулося. На території самої Лаври зібралося також не так багато – десь до двох тисяч з різних московсько-православних єпархій України. Хоч офіційних висловлювань проти опозиції тут не було чути, але звідусіль звучало: «Якщо до влади прийде опозиція, то всіх окатоличать»; «Опозиція продасть Україну Америці»; «Помаранчеві стрічки закодовані» та ін. (Хрещатик. – 19 листопада)

Молодіжні активісти УПЦ МП не схвалюють передвиборчу діяльність своєї ієрархії. Група молодіжних активістів цієї Церкви 25 листопада напи-

сала відкритого листа митрополиту Володимиру (Сабодану) з приводу ситуації, що склалася довкола виборів Президента України. У ньому наголошується на тому, що благословення одного з кандидатів на пост Президента призвело до відкритої агітації у храмах УПЦ МП за В.Януковича. На думку молодіжних активістів УПЦ МП, «публічна підтримка або критика кандидатів з боку священства є політичною спекуляцією». Подаємо його текст без скорочень: «Ваше Блаженство! 14 листопада 2004 р. з'явилось Ваше глибоке й виважене «Звернення до кандидатів в Президенти України та виборців», у якому церковний світ побачив втілення Вашої пастирської позиції. Тим часом за два тижні на телеканалі «Інтер» з'явилося Ваше інтерв'ю, в якому Ви серед іншого згадали, що надали своє благословення на участь у виборчій кампанії лише В.Януковичу та вбачаєте в ньому «дійсно віруючу православну людину, що достойна стати на чолі нашої держави». Відразу після оприлюднення Вашого інтерв'ю у єпархіях УПЦ відбулися агітаційні заходи на користь В.Януковича. Посилаючись на Ваше благословення, священники з церковного амвону уже відкрито агітують за кандидата від влади та паплюжать кандидата від опозиції В.Ющенко. Дійшло навіть до того, що 12 листопада 2004 р. під час зібрання Донецької Єпархії Митрополит Донецький та Маріупольський Іларіон на-

звав В.Януковича «православним президентом», а В.Ющенко – «слугою сатани». Зараз ми спостерігаємо сумне розділення серед парафіян та священників, адже в канонічній церкві є люди, які віддали свої голоси як за провладного, так і за опозиційного кандидатів. Але вважати когось спасителем православ'я або слугою сатани – значить сіяти ворожнечу серед людей. Господь сказав: ознакою того, що люди – Його слуги, є любов серед них, а не ненависть. Так і серед учнів Ісуса Христа були люди різних політичних переконань – від членів юдейського синаєдріону (праведний Йосиф Аримафейський) до представників крайньої опозиції (апостол Симон Зілот). Між тим, сьогодні в храмах нашої Церкви найчастіше спостерігається зворотня ситуація. В Свято-Покровському жіночому монастирі Києва напередодні першого туру виборів один з священників закликав прихожан, які підтримують В.Ющенко, залишити храм. Подібні приклади не поодинокі й, напевно, вони не приносять користі Церкві. Сьогодні також стоїть питання: що загрожувало УПЦ, якби вона зайняла нейтральну, незалежну позицію щодо виборчої кампанії? Невже хтось вважає, що й сьогодні наслідки твердої, врівноваженої позиції Церкви могли їй зашкодити? Не можемо не згадати правовий аспект проблеми. Частина 8 ст.5 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» містить норму, що забороняє релігійним організаціям вести агітацію за кандидатів до органів державної влади. Порушення цієї вимоги закону є підставою для припинення діяльності релігійної організації в судовому порядку (ст.16). Оскільки Президент Ук-

раїни є органом державної влади, агітація Церкви за кандидата на найвищу посаду в державі є прямим порушенням законодавства України. Постає питання: заради чого священнослужителям йти на прямий конфлікт із законом, якщо цей закон не суперечить церковним правилам і канонам? Реакція українського суспільства на участь Церкви в агітаційній кампанії показує, що така одіозна підтримка одного з кандидатів на пост Глави держави неминуче призведе до втрати авторитету УПЦ та ускладнить місіонерську діяльність Церкви. Не можна без наслідків переступати Божі закони та займатися в храмі агітацією. Агітація в Церкві «за» або «проти» не лише протиправна – вона ще й аморальна, оскільки перетворює Церкву на політичну партію або на агітаційний пункт. Ваше Блаженство! Голосування обох турів виборів показало, що Україна розділилася на дві частини – Схід, Південь за Януковича, Захід, Центр та Київ – переважно за Ющенка. В такій ситуації підтримувати когось з кандидатів – значить сприяти розділенню України, розділенню церковного народу. Церква повинна залишатися осторожною політики. Наш президент – Ісус Христос. І Йому належить вся влада як в Україні, так і в Всесвіті. Незалежно від того, хто прийде до влади на землі, Христос Свою Церкву не залишить. Ми вважаємо політичною спекуляцією публічну підтримку або критику кандидатів з боку нашого священства. Висловлюємо сподівання, що кожен з претендентів на посаду Президента України прийме волю Божу відносно себе, як і кожен українець сподіватиметься не на «князи, на сыны человеческия», а на Господа».

Статті з уніатської тематики, розміщені в пресі Церкви Московського Патріархату в місяці передвиборної кампанії, відверто ненависницькі і водночас невігласні. Україна має на своїх теренах дві гілки християнства – православну і греко-католицьку. Це – вже наша історія і доля. І хоч може колись не подобається ця конфесійна роздвоєність, але вона є фактом, а відтак не слід прагнути на підставі цього прагнути регіоналізувати Україну, доводити, що її Схід є ближчим до Росії, ніж до Заходу. За 300 років перебування православних України в складі Московсько-православної імперії остання доклала чимало зусиль до того, що українці забули, хто вони є. І на таке питання, як це слушно зауважує В.Сосюра, вони тупо відповідають: ми – православні. Нищилася за сприяння Московського Православ'я наша мова, наша культура, історична пам'ять. Будьмо ж вдячні греко-католицькій Церкві за те, що в регіоні її поширення збереглося українство. То ж лякати слід не греко-католиками, а тим більше отождоженням його з поляцтвом, а Московським Православ'ям, яке через збереження своєї Церковної імперії під виглядом вигаданої ним же «канонічної території» прагне відродити якусь нову державну слов'янську спільноту під різними пропонованими назвами. Але, щоб усвідомити це, треба бути українцем, а не малоросом. Трагедія нашого буття саме й полягає в тому, що куплені посадами митрополити-малороси є найбільш злобними українофобами. В унісон їм підспівують росіяни-владики з Півдня Іоанафан та Агафангел.

Під час своєї поїздки до Одеси прем'єр-міністр Віктор Янукович завітав до владики Одеського Агафангела, який, благословляючи його, сказав, що в Церкві, до якої він належить, немає сумніву, за кого голосувати – «за того, кого благословила сама Цариця Небесна». Водночас в пресі єпархії писалося про Віктора Ющенка як людину зі слабким духом, невдачу, американського маріонетку та ін.

29 жовтня Кабмін України прийняв рішення про передачу Церкви Московського Патріархату Володимирського собору в Херсонесі (Севастополь). Собор відбудовано за рахунок київської мерії. Громадська організація «Український Севастополь» на це рішення Уряду відповіла відкритим листом, де, зокрема, наголошується, що передача храму – це «спосіб масового підкупу прем'єром голосів віруючих Московської церкви». Цій Церкві передали й харківський Успенський собор, який Харківсько-Полтавська єпархія УАПЦ вважала за свій кафедральний храм. Єпархія вважає, що передання собору митрополитові УПЦ МП Никодиму (Руснаку) є платою за його заяву на підтримку провладного кандидата в президенти.

Предстоятель УПЦ МП Володимир (Сабодан), який не відвернув прямої участі кліру і мирян своєї Церкви в президентських перегонах на боці В.Януковича, одержав листа від Президента МАУП Г.Щокіна. В ньому зокрема сказано: «Хіба Вам, Ваше Блаженство, не видно в обличчях Кучми, Януковича, Медведчука та іже з ним справжніх облич прихильників

пійми, мракобіси, гріховності, ненависті?! Облич узурпаторів і грабіжників, злочинців і служителів Мамони? Облич гвалтівників і фарисеїв, зрадників і шахраїв!? Хіба може бути з ними Бог, коли сказано: Бог є світло і Бог є любов?!» Хто після таких питань Президента до глави Церкви, яку він раніше всіляко обстоював, зможе повірити, що вона є осередком високої духовності. Л.Войнич у всім відомому романі «Овод» влучно висновувала: Захисник вбивць – сам вбивця. Автор листа також робить слушний висновок: «Не кадебешник Путін і не комунопокруч Кучма, не рецидивіст Янукович і не фарисеї Медведчук і Табачник (тут варто було б додати «і не владики УПЦ МП» – Ред.) визначатимуть дії Православного Українства, а тільки Господь Наш – Ісус Христос, який питає з кожного, коли настане його час!».

Учасник бойових дій ВВВ, заслужений працівник культури України М.Дрозд у своєму зверненні до настоятеля УПЦ Московського Патріархату Володимира наголошує: «Ви благословили грішника з шахрайською командою на найвищий державний пост в Україні! Чий же тоді Ви посланець на українській землі – Бога чи диявола? Я закликаю Вас: покайтеся перед Україною публічно і зніміть із себе цей великий гріх!». (Сільські вісті. – №143)

Предстоятель УАПЦ-канонічної (донедавна УАПЦ Соборноправна) митрополит Мойсей звернувся до духовенства і народу з приводу

політичних подій в Україні. Подаємо повний текст звернення: «Церква окрема від політики, але не окрема від свого народу. Правдива Христова Церква покликана служити правдою Богу і Українському народу. В цей час, коли народ в скрутній ситуації виборює правду Божу для України, ми, духовенство, як слуги Божої правди на землі, повинні бути в перших рядах зі своїм народом, а не висиджуватись по домах і чекати, чим все закінчиться. Всі віки Київської Русі-України, духовенство було попереду і надихало князів, гетьманів і козаків на захист своєї Батьківщини від всякого зла. Сьогодні, коли народ України пробудився до боротьби за правду для України, проти всякого зла, духовенство, як слуги Божі незалежно яких конфесій, бо Господь один і Господь є любов, повинні вийти на площі до людей і надихати їх на світлу боротьбу за правду з Любов'ю в серці. Як Першоієрарх УАПЦ канонічної в цей історично-переломний момент закликаю всіх до святої боротьби за Царство правди і любові Божої в Україні. Господь простягнув Свою руку до нас і чекає, щоб ми протягли свої руки до нього». (RISU)

Предстоятель УАПЦ митрополит Мефодій в своєму посланні В.Януковичу з нагоди виборів Президента України

написав: «Ми прийшли до висновку – лише під вашим керівництвом в Україні буде стабільність і церковний мир, в іншому випадку буде те, що ми вже пережили – роздори та роздери. Лише ваша відкритість та справедливість дає впевненість, що всі конфесії, які не порушують українських законів, будуть бачити у вас свого батька».

Харківсько-Полтавська єпархія УАПЦ, всупереч волі Предстоятеля цієї Церкви митрополита Мефодія, визнала В.Ющенка єдиним легітимним президентом України. Таку ухвалу прийняла священна рада єпархії. Рада благословила відправи в парафіях єпархії за В.Ющенка. «Вихід на майдани України мільйонів прихильників народного кандидата засвідчив гідне подиву й підтримки стрімке зростання громадянської свідомості та відповідальності українців, небачену масову підтримку народного президента», - говориться в ухвалі Ради єпархії.

Архієпископ Харківський Ігор Ісіченко (УАПЦ) відзначає: «Коротка історія новочасної Української держави, як і наше давнє минуле княжих і гетьманських часів, історичний досвід світової цивілізації засвідчують нам величезну вагу національного лідера в зламні, кризові часи. Ми ж переживаємо нині справді унікальний стан, коли все ще існує вибір: або занурення в темний вир тоталітарної диктатури зі втратою національної й особистої свободи, або поступове зведення величній споруди самостійної демократичної Української Держави з міцною економікою, з надійними гарантіями вільного розвитку Церкви, нації, кожної

людської особистості. Пелічезна відповідальність лягає в цю мить на кожного із нас – відповідальність перед Богом, перед пам'яттю борців за волю України, перед майбутнім нашого народу, перед власними дітьми й онуками. В каламуті передвиборчої боротьби нас, громадян України, намагаються обдурити, залякати, позбавити власної волі й відваги до життя. Реальна загроза кримінального терору торкається кожного й спокушає усунутися від вибору, сховатися від боротьби. Вельми важливо в цю відповідальну мить пам'ятати: доки ми живемо, ми всі перебуваємо в дорозі, де кожна зупинка чи втеча означають лише втрату надії дістатися до мети. І до ближчої земної мети – забезпеченого й захищеного щасливого життя на рідній землі, – і до омріяного Небесного Царства... Поєднаємося ми всі по-братньому у цьому побожному прагненні: усунути зло з нашого життя, повернутися на єдину пряму дорогу, важливий епізод якої – чесне й відважне виконання свого громадянського обов'язку у виборі гідного Президента України». (*Успенська Вежа. – № 10*)

Спільні молебні з Київським Патріархатом за здоров'я Віктора Ющенка Церква Московського Патріархату не проводила. Інформації такого змісту, які з'явилися в ЗМІ, спростувала офіційні представники УПЦ МП.

Священик УАПЦ Юрій Бойко розглядає метушню кликуш УПЦ МП щодо ідентифікаційних номерів, що переросла в якусь затягу війну московсько-православних віруючих з владою, як «пошук чорної кішки в пітьмі забобнів».

Але все це – лише верхівка айсберга, зініційована безвірниками-політиканами, пройдисвітами, що тремляють в маніпуляціях віруючими людьми, готуючи їх до певних акцій в передвиборних перегонах. При цьому демонстранти навіть нехтують ухвалями Священного Синоду РПЦ, якому юридично підпорядковані. А він такі протести називав «сутубим кощунством», забобоном, адже ніякі механічні дії, номери не можуть відлучити душу людини від Христа, якщо вона сама цього не захоче. При цьому «протестанти» нехтують чомусь тим, що безліч чисел оточують нас від самого народження. «Ці числа записані в метриках, свідоцтвах, дипломах, паспортах, на комп'ютерних файлах». То ж хресні ходи з приводу персональних ідентифікаційних номерів – це лише репетиція можливого використання православних віруючих Церкви Московського Патріархату в дні виборчих баталій. Влада організувала попереджувальні страйки підприємств. Вона ж, використовуючи біляцерковні структури, організувала й протестні хресні ходи». (*Шлях Перемоги. – №44*)

Православна Церква України Московського патріархату взялася допомогти ВІЧ-інфікованим. 1 грудня Церква проводить всезагальний молебен за їх здоров'я. Помоляться також в цей день за упокій душі тих, хто помер від СНІДу. Молебен в Києві очолив архієпископ Львівський Августин. Передбачені й інші заходи.

В Дніпропетровську з благословіння митрополита УПЦ МП Іриней працює Центр православної культури «Лествица». Місіонерський

відділ Центру зокрема запрошує викладачів філософії, історії, релігієзнавства та психології, студентів вузів і старшокласників на цикл богословських лекцій. Водночас Центр веде на місцевому телеканалі вечірню програму для дітей «В гостях у Дуняші», щотижневий інформаційний огляд «Седмица».

СВІТ РИМО-КАТОЛИЦИЗМУ І ГРЕКО-КАТОЛИЦИЗМУ

Панахиду на українських і польських військових могилах на Личаківському цвинтарі у Львові 1 листопада відслужили кардинали Любомир Гузар – глава УГКЦ і Мар'ян Яворський – глава РКЦУ. У спільній молитві взяли участь священнослужителі православних Церков. Любомир Гузар зокрема сказав: «Ті, які тут поховані, колись воювали один проти одного, а ми, їхні діти, внуки через декілька десятиліть приходимо і молимося разом за упокій їхніх душ. Це сталося тому, що ми з плином часу зрозуміли важливу істину – якщо ми хочемо дійти до кращої майбутності, то нам потрібно йти разом».

Пастирське Звернення Конференції римсько-католицьких єпископів України було виголошене 26 листопада на Київському Майдані. В ньому зокрема сказано: «В цей складний для України час, Церква, котра завжди була і є з народом, в особливий спосіб заносить свої благання до Господа Бога за всіх скривджених і тих, хто прагне і шукає справедливості». Церква закликала вірних щодня о 15-й годині єднатися у спільній молитві.

Коментуючи останні події в Україні, єпископ Станіслав Широкоградок (РКЦУ) зауважив, що «у нинішній важкій ситуації Церква не може мовчати. Вона дуже хвилюється за своїх вірних, які беруть активну участь у сьогоднішніх подіях». Мітинги на Майдані, на думку владики, це не «вулиця», а «народний бум», «тверезі і дуже свідомі акції». «Так люди поводяться тільки тоді, коли їх добряче скривдили або дуже ошукали».

Римо-католицькі єпископи України закликали вірних до щоденної молитви за Україну. Конференція Римско-Католицьких Єпископів України звернулась до своїх вірних-католиків із листом з приводу політичних подій в Україні. Подаємо повний текст звернення. «Возлюблені в Христі Брати і Сестри! У цей складний для України час Церква, котра завжди була і є з народом, в особливий спосіб заносить свої благання до Господа Бога за всіх скривджених і тих, хто прагне і шукає справедливості. Наш Господь Ісус Христос закликає: «Пізнайте правду, і вона визволить вас!» Правда ця очевидна і проста: Не будеш вбивати! Не будеш красти! Не будеш лжесвідчити! Не чинитимеш ближньому своєму того, чого не хочеш, щоб тобі вчинили! Будеш шанувати свого батька і свою матір! Будеш любити Бога всім серцем і всією душею, і Йому єдиному будеш служити, а ближнього свого любитимеш, як себе самого! Разом із Святішим Отцем Іваном Павлом II ми, всі пастирі Римсько-Католицької Церкви в Україні закликаємо вірних неустанно благати Всемогутнього Бога, щоб Він узяв наш народ у свої Батьківські обійми і

через Свого Єдинородного Сина, Господа Нашого Ісуса Христа та Його Пречисту Матір, щедро дарував Україні своє милосердя, щоб наша Батьківщина процвітала в мирі та злагоді і завжди торжествували в ній правда та справедливість, братська любов та єдність. Закликаємо вірних по всій Україні кожного дня о 15 годині єднатися у спільній молитві, відмовляючи Коронку до Божого Милосердя. Нехай Господь – Дорога, Істина і Життя, буде нашою силою і нашою надією; нехай Він з'єднає нас усіх у своїй безмежній всеперемагаючій любові! Боже, Великий Єдиний, нам Україну храни!» З пастирським благословенням Єпископ Маркіян Трохим'як – Заступник Голови Конференції Римсько-Католицьких Єпископів України. (RISU)

Молодь постить і молиться за мир та справедливість в Україні. З 29 листопада до 4 грудня у Львові з ініціативи студентів Українського Католицького Університету відбулися молитовне єднання молоді за мир під гаслом «Молодь постить і молиться за мир та справедливість в Україні». До участі у спільних молитвах запрошені православні, католицькі і протестантські молодіжні спільноти. 26 листопада з ініціативи Молодіжної комісії Львівської Архиепархії УГКЦ відбулися молодіжні нічні чування, у яких взяли участь 150-200 молодих осіб, членів різних молодіжних організацій Львова. Чуванням передувало виставлення «Книги миру» у центрі м. Львова, у якій багато львів'ян вписали свої молитовні намірення. Ось одне із них: «За справжню християнську любов між українцями та офіційне визнання пере-

моги правди в Україні. Боже, дякую Тобі, що я українка».

Єпископат УГКЦ у своєму зверненні до українського народу наголосив на тому, що в ці доленосні хвилини вони з ним. Єпископат наголошує на явних спотвореннях демократичних принципів під час виборів. Ними є: 1. Перешкоджання свободному волевиявленню кожного громадянина України. 2. Однобічне інформування. 3. Використання адміністративного ресурсу. 4. Купування голосів. 5. Фальсифікація результатів виборів. «Коли люди виходять на вулицю захищати свої конституційні права мирним способом, вони – не темна маса чи «вулиця», – говориться у Зверненні. – Ці люди розсудливі, жертовні і відповідальні, яких слід поважати і до голосу яких варто прислуховуватися, бо ж голос народу – це голос Божий». В Зверненні говориться про те, що Президент України не один раз заявляв публічно, що вибори будуть демократичними. «Чи він як гарант Конституції України належно подбав, щоб вони такими були? Сьогодні народ переконаний, що демократичні принципи були порушені».

Владика Гузар вважає, що не всі регіони України мали належний доступ до надто важливої інформації. «Ми на Заході не мали можливості ближче познайомитися з особистістю Віктора Януковича, а бачили лише той образ, який створили ЗМІ. Так само і у Сходу не було можливості належно познайомитися з Віктором Ющенком. Перекопаний, що якби люди мали доступ до правдивої, спокійної, об'єктивної, не-

упередженої інформації, то регіонального поділу не існувало б». (День.- №202)

Глава УГКЦ кардинал Любомир Гузар негативно поставився до спроб втягнути Церкву в політику, хоч не заперечив наявності таких фактів.

Підказки священника як голосувати позбавляють людей їх конституційного права на вибір. «Якщо ми турбуємося про демократію, то це не повинно бути. Окрім того, така поведінка священника може відвернути від Церкви тих віруючих, які думають і вибирають інакше, ніж радить їм духовна особа».

Єпископ-Ординарій Івано-Франківської єпархії УГКЦ Софрон Мудрий високо оцінив український переклад Біблії Патріарха Філарета. В своєму листі Патріарху він зокрема написав: «Маємо декілька перекладів Біблії українською мовою, починаючи від перекладів Пилипа Морачевського і Пантелеймона Куліша, але ваш переклад особливий милозвучною, запашною українською мовою, до того ж мовою возвищеною, церковною, врочистою. Він особливий введенням у Старий Завіт повного корпусу книг другого канону – всіх одинадцяти книг, і це, здається, вперше повний корпус цих книг подається нашою перекладною українською мовою. Честь і хвала Вам, невтомний Архипастирю, за цей переклад і подяка від шанувальників Слова

Божого». Хотілося, щоб таку подяку за українізацію очолюваною ним Церкви одержав владика Володимир (Сабодан), бо додаток до назви цієї Церкви «Українська» до чогось зобов'язує. А відтак пройдеш книжковими кіосками в храмах і монастирях УПЦ МП й не зустрінеш там жодного видання українською мовою. В тому числі російською мовою видає свої богословські праці і владика Володимир.

УГКЦ урочисто відзначила 60-річчя з дня смерті митрополита Андрея (Шептицького), який впродовж майже півстоліття був живим символом цієї Церкви в Україні. З цього приводу в архикафедральному соборі Святого Юра у Львові відбулася архиерейська літургія, яку у співслужінні з владикою Ігорем (Возняком), єпископом-помічником Львівським, відслужив патріарх Любомир (Гузар). У проповіді кардинал наголосив, що вірні УГКЦ щороку у цей день вшановували пам'ять великого митрополита, однак до дня легалізації УГКЦ робили це таємно, а вже протягом п'ятнадцяти років – відкрито. «Митрополит Андрей – це визначна постать не тільки в історії нашого народу, а взагалі ХХ ст. Ми сходимося не тільки для того, щоб його згадати, а й щоб вчитися від цього душпастиря постійної готовності у будь-яких обставинах, жертвуючи собою, допомагати своїм братам», – сказав Любомир (Гузар). Особливий акцент у своїй проповіді Глава УГКЦ зробив на чесноті митрополита Андрея, яка потрібна кожному з нас у сучасних обставинах відстоювання правди. Архиерейська літургія завершилася панахидою. ()

ЖИТТЯ ПРОТЕСТАНТІВ

Брифінг для керівників євангельських Союзів і об'єднань, пресвітерів і служителів відбувся 26 листопада у Києві. Він був присвячений підготовці євангелізаційного фестивалю за участю Франкліна Грема, зібранню для сестер за участю Ганни Грем-Лотц, а також Всеукраїнського молодіжного фестивалю. (*Християнская газета.* – №11)

Керівництво українських баптистів закликало молитися за свій рідний край. У Зверненні керівництва Всеукраїнського Союзу Об'єднань Євангельських Християн Баптистів, яке побачило світ 26 листопада, висловлюється переконання, що «сила молитви спроможна змінити на краще не лише життя людини, а й долю країни». Подаємо повний текст звернення: «Дорогі співвітчизники, брати та сестри! Євангельсько-Баптистське Братство є невід'ємною частиною українського народу. Положення про те, що Церква відділена від держави, не означає, що Церква відділена від суспільства. В усі часи Церква залишається з народом. Нам не байдуже, що сьогодні відбувається в Україні. Слово Боже стверджує, що жодна нація, жодна країна не встоїть без праведників. Саме в цьому покликання Церкви – проповідувати правду, нести світло та бути сіллю землі. Українська нація сформувалася та зростала на одвічних євангельських цінностях, тому сьогодні вони мають бути наріжним каменем, на якому будується наше життя. Фундаментальна відмінність Церкви від будь-якої

політичної організації полягає в тому, що Церква Бога Живого є «стовпом і підвалиною правди» (1 Тим. 3:15). Церква молиться за ворогів, проповідує любов до ближнього, закликає до єдності в Христі Ісусі. Дорогі друзі, брати та сестри! Сила народу полягає в тому, щоб: возлюбити свого ближнього, як самого себе; відповідати на зло добром і будувати своє життя на правді євангельській. Дорогі співвітчизники, пам'ятаймо, що людське життя – це священний дар Божий. Біблія стверджує, що пролитої крові – це страшний гріх: «щоб не була пролита неповинна кров серед твого Краю, що Господь, Бог твій, дає тобі на спадок, і не буде на тобі кров» (Повторення Закону 19:10). Ми, євангельські християни-баптисти, молимося за Україну і за наш народ. Ми переконані, що сила молитви спроможна змінити на краще не лише життя людини, а й долю країни. Закликаємо вас, дорогі брати та сестри, продовжувати молитися за наш рідний край та всі надії покладати лише на Господа. Ісус Христос говорить: Я є правда, дорога і життя! Пізнаєте правду і правда вас вільними зробить! Боже, благослови Україну! Боже, благослови наш народ! Амінь!» Голова Всеукраїнського Союзу Об'єднань євангельських християн-баптистів, пастор Г.І.Комедант. (RISU)

Одеська церква Євангельських Християн Баптистів «Воскресіння» надіслала 8 листопада Звернення до Президента України. Автори документу прохають допомогти у відновленні справедливості і своїх законних прав. Справа в тому, що два роки тому мік

церквою «Воскресіння» і АТ «Одеса-Турист» був укладений Договір фінансової оренди з правом викупу напівзруйнованого будинку. Церква «Воскресіння» відремонтувала цей будинок і справно платила орендну плату згідно з Договором. Коли ж Церква виявила намір викупити цей будинок, то колишній власник будинку через суд розірвав Договір, виселив Церкву. Апеляційний Господарський суд Одеської області скасував це рішення як таке, що не має законної підстави. Проте орендодавець перешкоджає Церкві «Воскресіння» повноцінно використовувати будинок, веде безупинну боротьбу, намагаючись відібрати капітально відремонтований будинок. Ідуть погрози фізичної розправи зі священнослужителями, відключення від будинку електрики і води. У Зверненні до Леоніда Кучми вірні ЄХБ просять «сприяти припиненню неправомірних і аморальних дій у відношенні до Церкви і виконати умови Договору з орендодавцем у частині викупу орендованих приміщень». (RISU)

Горять молитовні будинки євангельських християн. 24 листопада згорів їх будинок в Ясиноватій. Сторож будівлі ніяк не міг додзвонитися до пожежної охорони, а ті, чуючи стріляючий шифер покрівлі, гадали, що то хтось стріляє петардами, а вогонь переплутали із феєрверком. То ж чи то дійсно було так, скажуть своє слово слідчі, але будівлі XIX століття немає. Залишилася лише половина її, але в молитовному залі навіть після ремонту із-за запаху згарища богослужіння навряд чи можна буде проводити.

ХАРИЗМАТИЧНІ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ

Пастори-харизмати Криму виступили за Ющенка. У своєму зверненні пастори підтримали народ, який відстоює свої конституційні права. «Будучи священнослужителями, ми не можемо примиритися з тим беззаконням, яке проявляється у багаточисельних фальсифікаціях, що мали місце під час виборів Президента України і тієї інформаційної ізоляції та обману, котрі ми відчули на собі під час передвиборчої кампанії і після неї, – зауважується у зверненні. – Ми висловлюємо стурбованість багаточисельними порушеннями свобод громадян, посяганням на Конституцію України та відсутністю можливості вільно висловлювати свою думку в ситуації, що склалася, і це змусило народ нашої країни вийти на вулиці, де він сьогодні відстоює свої конституційні права». «Ми стоїмо за істину, ми стоїмо за народ, ми стоїмо за свободу! За свободу віросповідань, за свободу слова, за рівність всіх перед законом! Молимося про те, щоби Господь Бог благословив всіх нас мудрістю і терпінням! Господь, благослови Україну!», – йдеться у зверненні, яке підписали пастори 28-ми християнських євангельських церков з майже 20-ти населених пунктів Криму. ()

Лідер християнської партії, член харизматичної Церкви Сандея Аделаджі, а водночас і народний депутат України Леонід Черновецький витратив на свою виборчу кампанію 7 млн. 266 тис. 731 гривню. Це – найбільша сума коштів в порівнянні із витратами

інших претендентів. А чи варто було викидати такі кошти в нікуди? Чи не вклав би хоч частково Л.Черновецький свої кошти в один із тих проєктів, які пропонують релігієзнавці України? Від цього хоч щось би ми мали!

П'ятий молитовний з'їзд Об'єднання Християнських Євангельських Церков України «Відродження» відбувся в Коломиї. В роботі з'їзду брали участь делегати церков Об'єднання із багатьох західноукраїнських міст. В молитвах віруючі просили у Господа миру в країні, чесних виборів, обрання на посаду Президента людини, яка поведе країну відповідно Божому плану. На з'їзді єпископ РОХЕЦУ В.Прудіус зазначив, що ці вибори є доленосні для України. Відтак з'їзд закликав всіх християн країни просити Бога в своїй молитві керувати виборами.

Пастор харизматичної Церкви «Вознесіння» В.Кіненко, видрукуючи в газеті «Факт» (№211) статтю «Дух Святий та Його дія», закликає своїх читачів стати членами Церкви, відвідати її Євангелізаційне Богослужіння. Це дасть можливість зазнати в житті змін на краще, а головне, як пише пастор, придбати спасіння – вічне життя. В статті дається сайт документальних свідчень про чудеса Ісуса Христа: pastor@csacomputer.com.ua та <http://vozenesenie.csainf.com>

По-різному виражали своє ставлення до подій останнього дня неохристиянські спільноти. Над Майданом Незалежності можна було бачити транспарант «Посольство Боже». Біля нього зібралось до сотні послідовників цієї

харизматичної Церкви, які цим виражали свою підтримку демократичному вибору України.

За запрошенням харизматичної спільноти Посольство Благословенного Царства Божого прийшла хресниця Адольфа Гітлера Розмарі Клауссен з наміром просити вибачення за всі страждання, спричинені в Україні фашистськими загарбниками в роки війни. Окрім Розмарі в Гітлера було ще 30 хресників.

МУСУЛЬМАНИ В УКРАЇНІ

Київські мусульмани, згідно традиції, після завершення 14 листопада місячного посту Рамадан відзначили триденно друге за своєю значимістю свято ісламу Ураза-Байрам. Готуючись до свята, мусульмани прагнули оновити свій гардероб, придбати пригощання, подарунки. Вже в останній день посту мусульманки заміщували тісто для пиріжків, млинців, різного печива. Святковий стіл має бути сповненим різних страв, зокрема м'ясних і солодощів. Вранці 15 листопада чоловіки і жінки – мусульмани після здійснення повного омовіння йшли до мечеті або місць спільної молитви. В цей день в традиції обов'язкове вітання начальства, відвідування поховань близьких людей, обдаровувань бездолених.

Релігія – не трибуна для політиків. Таку думку обстоює муфтії України Ахмед Тамім. Глава Духовного Управління мусульман України вважає, що релігійні діячі мають відійти від політики, не сприяти утворенню і

діяльності якихось мусульманських партій, включатися в політичні рухи.

Щороку в мечеті Ар-Рахма приймає студентів-релігієзнавців Національного університету «Києво-Могилянська Академія» глава ДУМУ Ахмед Тамім. Студенти могилянки відвідини мусульманської святині Києва розцінюють як подію найприємніших вражень. Як написали вони у своїх щоденниках, Ахмед Тамім виявився «досить харизматичною та освіченою людиною. Його лекцію було дійсно цікаво слухати: йшлося про філософське підґрунтя ісламу». «Приємно відзначити, що шейх Ахмед Тамім не розгубився під натиском філософської термінології».

Вивчення історії кримських татар засвідчує, що цей народ надійно обезпечений від зовнішніх впливів. Тому для них ваххабізм і радикальний іслам так само не страшні, як середньовічне єзуїтство для православ'я. Проте лідер кримськотатарського меджлісу Мустафа Джемільов не відкидає цю небезпеку. Тут слід враховувати страхітливе становище кримських татар із-за багатолітніх зволікань із виділенням їм землі, невирішення проблеми національної освіти і культури, формування органів національного самоуправління тощо. Останнє може сформуванню тенденцію якісних змін свідомості у кримськотатарського етносу, зокрема у бік радикалізації перспектив співіснування з російськомовним середовищем Криму.

Духовне Управління мусульман Криму звернулося до своїх єдиновірців із закликом не піддаватися впливу ра-

дикальних ісламістських організацій, що з'явилися в Автономії. «Розкольницька діяльність спрямована проти єдності мусульман, почала набувати організованого характеру, – зазначається в Заяві ДУМК. – Використовуючи релігійні почуття нашої молоді, нас протиставляють одне одному». Останнім часом центром зібрань прихильників релігійно-політичної організації «Хізб-ут-Тахрір» в Автономії стала Сімферопольська мечеть Кебірджамі. Ця партія поширює ідеї, які несумісні ні з ісламом, ні з Кораном чи Сунною.

Українські мусульмани виступили за чесні та прозорі вибори. У своєму посланні, яке редакція РІСУ отримала 26 листопада, керівництво Міжобласної Асоціації громадських організацій «Аррайд» та Ісламського громадського культурного центру у місті Києві висловлюють стурбованість ситуацією в Україні та звертають увагу на законність, у тому числі й з огляду на релігію, права свободи вибору. Подаємо повний текст Звернення. «Наша організація, що проповідує духовні цінності, надзвичайно стурбована обстановкою, яка склалася після другого туру виборів Президента України. Як відомо іслам – це релігія справедливості та миру, яка надає кожному право свободи вибору. Дотримуючись ісламських принципів, ми стверджуємо, що кожен має право на власний вибір, який повинен здійснюватися

строго в рамках закону. Ми виступаємо за чесні та прозорі вибори! Сьогодні, як ніколи, народ України повинен бути єдиним, незважаючи на релігійну та національну приналежність. Лише громадська безпека є основою процвітання будь-якого суспільства. Пророк Мухаммад, мир йому та благословення, сказав: «Хто відчуває себе у безпеці у своєму суспільстві, має здоров'я, забезпечений їжею на цей день – той немов набув усіх благ цього життя». Ми закликаємо всіх мусульман молитися за справедливість, мир, спокій та процвітання нашої країни! Ми закликаємо весь народ України до єдності, взаємоповаги та взаєморозуміння! Мир вам!».)

Наслідки президентських голосувань в Криму татарського населення викликають протилежні судження. У всякому разі Партії мусульман України вдалося відірвати шляхом підкупів (Ренат Ахмедов пожертвував 700 тис. грн. на будівництво меморіалу пам'яті жертв геноциду) одновірців від Меджлісу кримськотатарського народу й зорієнтувати їх голосувати за В.Януковича. «Відкликала» на себе електорат В.Ющенко, якого підтримує меджліс, і партія Хіз-ут-Тахрір. У всякому разі її прихильники взагалі не брали участі у виборах, бо ж вибори в державі невірних не наближають до мети – побудови всесвітнього халіфату.

Претендент на посаду Президента України Віктор Янукович одержав у своїх передвиборчих баталіях всебічну підтримку Партії мусульман України, очолюваної відомим донецьким олігархом Р.Ахметовим. Відтак на сто-

роні В.Януковича був і Духовний Центр мусульман України. Взявши ставку на В.Януковича, Р.Ахметов програв не лише в своїх перспективах, а й втратив значні суми своїх награвувань. То ж чи погодиться він і далі підтримувати «професора», коли надій на вигреш вже немає.

ІУДЕЙСЬКИЙ СВІТ

Синагога Бродського налагодила цілодобову безкоштовну видачу їжі і гарячих напоїв всім, хто маніфестував на вулицях столиці своє прагнення до свободи. Керівники громади це пояснювали так: «Ми не розглядаємо це як політичну акцію. На вулицях знаходяться люди. Вони мерзнуть, вони в біді, а відтак ми не можемо залишитися від їх потреб десь збоку». Приміщення синагога стало відкритим для тих, хто промерзав на вулиці. Тут вони могли і заночувати. «Єврейська громада – частина українського народу. Зараз ми знаходимося у спільній небезпеці. Більше того, синагога – це Дім божий, і він відкритий для всіх людей, які можуть прийти сюди, щоб поїсти і зігрітися. Ми розглядаємо це як кращий міжконфесійний діалог, а це тому що ми всі є насамперед громадянами єдиної України, а опісля вже росіяна-

ми, українцями, євреями, грузинами, іншими».

Автобуси Центральної синагоги Бродського протягом всіх днів помарнчевої революції розвозили гарячу їжу маніфестантам. Годували всіх, незалежно від їх кольору, політичних симпатій. Рейси супроводжував керівник єврейської громади Олег Таранов. Продукти роздавав і головний рабин синагоги Моше-Реувен Асман. Характерний епізод трапився одного разу, коли до автобусу з їжею підійшли католицькі і православні священики і, взявшись за руки, почали танцювати і співати «Шма, Ізраель!». Автобуси синагоги розвозили не лише продукти, а й валянки, теплий одяг, грілки, панчохи, рукавиці тощо. Все це було закуплено за ті 150 тис. грн., які зібрали вірні і передали до синагоги.

У Харкові 1 листопада відбулося урочисте відкриття головної зали Хоральної синагоги – першої ділянки реставрації приміщення. Синагога, клуб робочої молоді, дитячий кінотеатр, спортзал і знову хоральна синагога. Це короткий курс історії Харківської хоральної синагоги за дев'яносто років її існування. Будинки збудували на по-

чатку минулого століття за проектом відомого на той час петербурзького архітектора Я.Гевирца. Але завершити роботи перешкодили спочатку перша світова, потім революція, потім громадянська війна, а потім і радянська дійсність. У архітекторів було завдання відтворити первісний вигляд будинку. За словами В.Новгородова, автора проекту реставрації Харківської хоральної синагоги, приміщення на другому і третьому поверхах, у тому числі і кабінет головного рабина області, плюс сам фасад будинку – це те, що залишилося зробити для повного закінчення реконструкції. Якщо будуть гроші, через півроку всі реставраційні роботи завершать. ()

Житомирська іудейська громада постійно одержує кошерні продукти з Франції. На її адресу їх направляє організація «Езрат Менахем». Засновник цієї організації рабин Яків Амар вже протягом 10 років збирає пожертвування з тим, щоб євреї України, Узбекистану і країн Балтії могли споживати кошерну їжу.

Століття своєї синагоги відзначила іудейська громада Ужгорода. Збудована в неомавританському стилі з багатим архітектурним декором і розташуванням біля річки, синагога стала однією із знаних архітектурних пам'яток міста. Вона порівняно непогано збереглася, хоч і використовується нині не за призначенням. А ось в Слов'янську на Донеччині синагогу, збудовану понад сто років тому, повернули іудейській громаді. Всіляке сприяння в реконструкції будівлі єврейська громада одержує від мера міста А.Левіта.

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ УКРАЇНИ

До утворення Донецького колу Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів і початку будівництва храму Церкви в Києві залишилося небагато часу. Про це повідомив на окружній конференції Церкви президент всеукраїнського управління ЦІХСОД О.Манжос. Напередодні утворення Донецького колу відбулося об'єднання в один округ Макіївської і Донецької округи. Відбулося об'єднання також філій міста Донецька.

Ченці буддистської японської традиції Дзен Сото вперше відвідали Україну. Традиція Дзен Сото – це учні

Дзен Учителя Кайсена – француз за походженням, учня відомого японського учителя Тейсена Дешимару, якого називають першим буддистським патріархом Заходу. До України приїхали насельники монастиря Ко Мйо Джі («Храм Вічного Світла»), який знаходиться у Польщі і є найбільшим центром традиції Дзен Сото в Центральній і Східній Європі. З 2 по 6 листопада гості ознайомлювалися із ситуацією в країні та ходом підготовки візиту Учителя Кайсена, запланованого на травень 2005 р. Ченці зустрілися зі студентами Києво-Могилянської академії, представни-

ками різних течій буддизму в Україні, провели практичні та теоретичні заняття з медитації Дзен і дзенського сприйняття реальності. (RISU)

Вчена Рада Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України не засвідчувала достовірність тієї інформації, яку подають співробітники Відділення релігієзнавства В.Єленський і О.Саган у видрукуваній ними брошурі «Саєнтологія в Україні». Це – думка авторів видання, не всі у Відділення її поділяють. Різнобій суджень про саєнтологів існує у всьому світі. Україна в цьому не виняток. До цього, як інформують різні видання, спричинив сам засновник течії Р.Хаббард, який на з'їзді письменників-фантастів в 1949 р. у місті Нью-Джерсі заявив: «Якщо людина дійсно хоче одержувати мільйон доларів, то кращий шлях – це заснувати свою власну релігію» (Тайм. – 1976, 5 квітня. – С.57). (А.Колодний)

МІСТИКА

Зірки благоволять Україні. До такого висновку прийшли астрологи світу на своєму щорічному зібранні, яке на початку листопада відбулося в Манілі (Філіппіни). Більше 500 учасників цього «зіркового» зібрання, враховуючи розміщення зірок на небі, прийшли до висновку майже одноголосно, що повезе тій країні, яка розміщена між 40 і 50 градусами північної широти й між 20 і 40 градусами східної довготи. Тикаючи на карті в «країну щастя», вони з певними труднощами навіть вимовляли її назву.

РЕЛІГІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

РЕЛІГІЯ І СВІТ

З 7 по 14 листопада у всьому світі проводиться Міжнародний день молитви за гонимі Церкви. Це було найбільше молитовне служіння 2004 року. В ньому брали участь мільйони християн різних країн із різних деномінацій. Інформацію про гонимі Церкви можна знайти на веб-сайті [http:// www. idop.org](http://www.idop.org) або [http:// pch.vgc.ru](http://pch.vgc.ru)

Екуменічний календар, який включає святих і мучеників, спільних для всього християнства, підготувала до видруку Всесвітня Рада Церков. Внесені до нього постаті презентують понад 300 віровизнань із всіх континентів. Рада попросила Церкви, які вона об'єднує, вийти поза межі власного віровизнання і взяти до уваги й ті постаті, діяльність і свідчення віри яких виходили поза вузькі рамки конфесійної діяльності. Спільний календар покликаний сприяти взаємному зближенню Церков, відкриттю спільного, часто невідомого досі, коріння релігій в лоні різних літургійних і духовних традицій. (Ар-ка. – №21)

Віруючими себе вважають лише 37% білорусів. Така ж кількість їх не змогли відповісти на це питання, що також свідчить про певну їх релігійність. Серед віруючих 80% – православні, 14% – католики і 2% –

протестанти. Загальна кількість релігійних організацій в країні біля 3 тисяч (в Україні – біля 30 тисяч). Православна Церква має в Білорусії найбільше громад – 1261, братств – 16, сестринств – 8. В країні наявна Мінська духовна академія і семінарія, Вітебське духовне училище і богословський факультет Європейського університету. Консультативно-методичні функції в країні виконує Державний комітет у справах релігій.

Російські журналісти вже давно висловлюють своє обурення з тієї клерикалізації суспільного життя, яке спостерігається в цій країні. Генеральний секретар Союзу журналістів Росії Ігор Яковенко вважає неможливою реалізацію прагнення Московського Патріархату перебрати на себе одну з чотирьох загальнонаціональних теле-радіокомпаній. РПЦ, вважає він, «цілком може претендувати – нарівні з іншими інститутами громадянського суспільства, що є правильним і демократичним шляхом. Усі інші шляхи – це шляхи перетворення Росії на клерикальну державу, що є сильним відкатом назад – кудись у допетрівські часи». (Світ релігій)

Вивчення ставлення росіян до релігії Центром Юрія Левади засвідчило, що десь понад 50% їх відносять себе до православ'я. Але більше 80% з них жодного разу не чинили активів добродійності на користь Церкви. Відтак віра для них має психологічне значен-

ня і не накладає ніяких зобов'язань. Вони вірять в те, що Бог існує і на цьому практично завершується їх віра. Серед віруючих домінують жінки, люди літнього віку, переважно з освітою менше середньої.

Комісія з прав людини ООН прийняла проект резолюції, яким вперше в історії антисемітизм засудила поруч з іншими явищами релігійної нетерпимості, зокрема такими як християнофобія чи ісламофобія. Проект резолюції подав на голосування в Комісію ООН Євросоюз. Відомо, що в минулому році Ізраїль не підтримав резолюцію щодо релігійної нетерпимості лише із-за того, що в ній не було засудження антисемітизму.

Католики США віддали перевагу на виборах (57%) діючому Президенту Дж.Бушу. Р.Керрі набрав менше католицьких голосів із-за того, що він ліберальніше ставиться до проблеми абортів.

250-річчя появи Біблії португальською мовою країна вирішила ознаменувати переписуванням її від руки понад 100 тисячами мешканцями країни. Серед остніх – Президент Португалії Йорге Сампайо. Українцям варто було б наслідувати досвід португальців і ознаменувати сторіччя видруку повного тексту Біблії українською мовою також переписуванням її від руки 100 тисячами осіб. Ініціатива цього – за Українським Біблійним Товариством.

За оцінками Міжрелігійної ради Росії, нині «тоталітарні секти» склада-

ють 5% зареєстрованих у РФ релігійних організацій. «Найбільша кількість нових релігійних рухів відзначено в Приморському краї, Єврейській автономній області, на Сахаліні, Таймирі, у Хабаровському краї, Республіці Комі, Північній Осетії, Хакасії, Москві, Архангельській, Мурманській і Пензенській областях», – повідомив виконавчий секретар Ради Р.Силантьєв. При цьому він назвав перелік регіонів, найбільш вільних від «релігійних сект». За словами співрозмовника агентства, «секти» не зареєстровані зовсім у Рязанській області, Ненецькому автономному округу, Чечні, Інгушетії, Агінському і Бурятському округах та на Чукотці. Кількість «сект» у кожному із регіонів Силантьєв прямо пов'яже зі ступенем впливу провідних релігійних організацій країни. «Там, де в радянський час були сильно зруйновані традиції, де недостатньо число православних чи мусульманських приходів, «сектанти» почувують себе привільно».

Китай йде на пом'якшення державної політики щодо релігійних громад. Як повідомив завідувачий політико-правовим відділом бюро з релігійних справ КНР Чжан Хун Му, відтепер замість нинішнього «адміністративно-командного принципу», який давав можливість державним органам практично повністю контролювати і спрямовувати діяльність релігійних спільнот, буде введена договірна система взаємовідносин, коли права і обов'язки як державних органів, так і релігійних об'єднань будуть чітко визначені й зафіксовані в договорах.

КАТОЛИЦИЗМ

Презентація нового документу Папської Ради «*Iustitia et Pax*» Комpendіуму соціального вчення Церкви відбулося у Ватикані. Його охрестили суспільним катехізисом католицизму. «Редактори прагнули, щоб суспільний катехізис був універсальним для всіх часів, хоча ми живемо в історичний період, який характеризується динамічними й радикальними змінами в суспільній, економічній та політичній сферах», – зазначив голова Папської Ради кардинал Ренато Мартіно. Він також підкреслив, що соціальне вчення Церкви має стати знаряддям в екуменічному й міжрелігійному діалозі католиків із «всіма тими, хто щиро прагне добра людина». Перша частина Compendіуму говорить про людську особистість та її права. Друга частина документу присвячена «класичним темам» – родині, праці, економічному життю, політичній спільноті, міжнародному співтовариству, довколишньому середовищу і миру. Третя частина – це низка вказівок щодо застосування соціального вчення в душпастирстві й у житті християн, насамперед світських. (Патріархальна газета. – №41)

40 років тому було оприлюднено Декрет II-го Ватиканського Собору про екуменізм. Оцінюючи пройдені роки голова Папської Ради у справах сприяння єдності християн кардинал Вальтер Каспер сказав: «Є значний поступ, але не бракує проблем і розчарувань». Загалом – мети не досягнуто. І тут Каспер не роз'яснює причин цього, але значну роль в наявності «eku-

менічної зими» варто вбачати в зашореності німецького кардинала на московському напрямку і нехтуванні на угоду цьому інтересами інших народів, в тому числі й українського. Згадаймо тут принагідно вирішення ним з Московською Церквою проблеми Патріархату УГКЦ.

Папа Іван Павло II привітав ухвалення Конституції Євросоюзу. Подія ухвалення Конституції, зауважив Понтифік, має величезне значення для розбудови нової Європи, основаної на спільних цінностях, які є частиною її історії. При цьому Папа наголосив на тому, що при укладанні Конституції слід було взяти до уваги християнські корені континенту, які являють багату духовну спадщину, що є фундаментом для подальшого розвитку Євросоюзу.

Папа Іван Павло II, приймаючи в себе українських паломників, українською мовою сказав: «Дорогі, запевняю Вас і весь український народ, що в ці дні я особливо молюся за вашу любиму Батьківщину». В прийому брало участь біля 60 паломників з України. До них приєдналися українські семінаристи, які навчаються в Римі.

Папа Римський прийняв 18 листопада у Ватикані релігійних діячів Азербайджану – главу всіх мусульман Кавказу шейха Аллашуркура Паша-заде, православного єпископа Олександра та ін. Понтифік при цьому сказав:

«Нехай цей візит буде для світу символом, нехай покаже, що толерантність можлива і що вона є передумовою солідарного розвитку цивілізації».

Відбулося IX відкрите засідання Папських академії. У своєму привітанні Іван Павло II зокрема зазначив: «Прекрасні твори архітектури, образотворчого мистецтва, літератури й театру – це справжній скарб. За допомогою мови краси постає глибока гармонія, яка існує між вірою і мистецтвом, творчістю людини і творінням Бога».

Урочистість з нагоди 40-річчя проголошення II Ватиканським Собором Декрету про екуменізм відбулася у Римі. «Замість того, щоб скаржитися на те, що не є ще можливе, ми повинні бути вдячними і радіти тому, що вже є і що можливе», – сказав на цій Вечірні Понтифік.

35-метрова 110-річна ялина буде стояти цього року на пл. Петра у Ватикані. Її привезуть з півночі Італії. Характерно, що щороку ялинку до Ватикану привозять з інших регіонів світу.

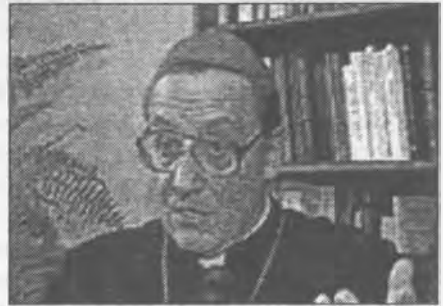
Церковний суд першої інстанції незабаром буде створений Римсько-католицькою Церквою в Росії. Про це заявив її ординарій архієпископ. Організація суду доручена о.Сергію Тимашову. Церковний суд буде створений у Санкт-Петербурзі, де працюють усі три фахівці в області канонічного права. Дотепер протягом більш 13 років справи архієпархії розглядав суд першої інстанції в Гродно, а в Москві працював лише суддя-аудитор, що го-

тував матеріали до процесів. Крім обов'язків судді, Сергій Тимашов виконує також обов'язку секретаря літургійної комісії її.

Кількість католиків в Німеччині щорічно помітно зменшується. На сьогодні вони складають лише 31,7% 80-мільйонного населення країни. За останній рік їх в Німеччині стало на 300 тисяч менше.

Католицький філософ і політик Рокко Буттільоне ініціював створення європейського руху захисту свободи совісті. «Ми виступаємо за визнання верховенства Загальної декларації прав людини і Європейської конвенції прав людини», – заявив він.

Пост глави російського єпископату Римо-Католицької Церкви залишив архієпископ Тадеуш Кондрусевиц. Новим

главою стане один із трьох російських єпископів – Йосип Верст (Новосибірськ), Кирило Климович (Іркутськ) або Клеменс Піккель (Саратов).

«Християнин-постмодерніст – це той, хто переміг страх». Ці слова належать архієпископу Люблінському Юзефу Жицінському – автору книги «Бог постмодерністів». Архієпископ є

доктором фізики, зокрема захоплюється теоретичною фізикою і космологією. Владика зазначає: «Існує багато визначень постмодернізму. Інколи мені здається, що в ньому переважає своєрідна самозакоханість, де немає місця для Бога. Однак, я, як християнин, хочу побачити в тій епосі, в її світогляді щось позитивне. Замість того, щоби зневірятися, треба любити Христа, ставати свідками надії, будувати новий світ. Це є моїм посланням до всіх». (Арка. – №21)

ПРОТЕСТАНТИЗМ

Південна Баптистська Конвенція США вийшла із Всесвітнього Союзу баптистів. Мотивом цього виходу послужив прийом в члени ВСБ її Генеральною Радою кооперативних баптистів. Оскільки Президент ВСБ закінчив свій термін керівництва, то на черговому засіданні Генеральної Ради постало питання його переобрання. Новим Президентом ВСБ обрано Біллі Кіма – генерального секретаря Союзу баптистів Великобританії.

Англійська державна Церква шукає кандидата на другу посаду в її ієрархії. Після виходу на пенсію архієпископа Йоркського Давіда оголошено конкурс на його вакантну посаду. Вірних просять подавати кандидатури на архієпископа. В такий спосіб архієпископ Йорка в Англії обирається вперше.

Спеціальна комісія англійських кліриків начолі з єпископом Рочестерським Майклом Назір-Алі підготувала майже на 300 сторінках доповідь

«Жінки-єпископи в Англії». В документі йдеться про можливість жінки бути англійським єпископом, про створення в Церкві Англії окремої традиціоналістської провінції, яка існуватиме паралельно з тією частиною церкви, яка приймає реформи. Перші жінки-священники з'явилися в англійській церкві 10 років тому і складають нині біля 25% складу її кліру. Серед семінаристів Церкви більшість – жінки. Деякі традиціоналістські групи, як у «високій», або англокатолицькій, так і в «низькій» фракціях церкви дотепер не змирилися з існуванням жінок-священників. Англійські єпископи-жінки є не лише в Англії, а й в США, Канаді, Новій Зеландії.

Авангардом суспільства можна вважати протестантські Церкви. Мотивуючи це своє судження, єпископ новгородських баптистів (Росія) Анатолій Корабель зауважив: «Наприклад, в Церкві немає такої кількості розлучень, яка існує у світі – до 80%. Народжуваність також вища у віруючих. Церква Христова має бути в авангарді суспільства, щоб люди хотіли бути подібними до християн, рівнялися на них. Тоді суспільство буде здоровим».

Євангельські Церкви Білорусі відчують значні фінансові труднощі при тій перереєстрації, яку вони нині проходять. Особливо велику оплату держава просить тепер за паспорт на землю. Із-за цього євангелісти вимушені взагалі відмовлятися від землі й оплачують лише ту земельну ділянку, яка знаходиться під молитовним будинком. Так, в Солігорську баптистсь-

ка громада відмовилася вимушено від 24 соток землі, залишила за собою лише 6. Але й за це вона має заплатити 1,3 млн. білоруських рублів. А де взяти ці гроші? В громаді біля 60 осіб, але всі вони – переважно пенсійного віку. Що цікаво? Коли виписували громаді рахунків на оплату земельної ділянки, то якось не зауважили, що то протестантська громада, але коли виявили це, то суму оплати збільшили вдвоє. То ж маємо свободу віросповідань по-білоруському.

В час утвердження протестантизму в Шотландії в XVI-XVII століттях понад 3,5 тис. шотландців було спалено за підозрою в злочинах проти релігії, чаклунстві. Громада міста Престонпансі вирішила, хоч і пізно, але все ж вибачитися за страчення тут 81 відьми. Ці люди, як вважають, «були засуджені на смерть через істеричне нецтво і параною».

ПРАВОСЛАВ'Я

Патріарх Сербської ПЦ Павло закликав косовських сербів не брати участь у виборах, бо ж це ризиковано для їхнього життя із-за їх недемократичності. Патріарх відзначив, що в Косово «люди позбавлені елементарної безпеки і прав людини, в тому числі права на свободу і навіть права на життя».

Македонська Православна Церква, яка є матірною для Сербської, за допомогою влади утверджує своє канонічне право на рідних теренах. В жовтні повністю було зруйновано монастир св. Івана Златоуста в місті Бітола. Монастир підпорядковувався Ох-

ридській архієпископії Сербської Православної Церкви. Остання не визнає Македонську ПЦ і добилася невизнання її Церквами Вселенського Православ'я. Це чимось нагадує ставлення Московського Патріархату до УПЦ Київського Патріархату. Але благом Македонії є те, що вище керівництво країни не визнає імперські посягання на її терени Сербської Церкви. Саме тому з волі влади в країні присікається діяльність т.зв Охридської єпархії СПЦ. Її глава митрополит Іван піддавався арешту за «розпалювання міжрелігійної ворожнечі».

Альтернативна Православна Церква Болгарії виникла після того, як було документально доведено, що патріарх Максим Болгарської Православної Церкви був обраний на патріарший престол завдяки сприянню комуністичної влади. Очолив цю Церкву в час її виникнення митрополит Неврокопський Пімен. Після його смерті Предстоятелем Церкви став митрополит Інокентій. Нещодавно влада Болгарії силою відібрала в альтернативної Православної Церкви Болгарії її храми і передала їх комуністичній БПЦ. Прокуратура Софії звинувачує в незаконній реєстрації альтернативної Церкви колишнього столичного градоначальника Петра Станкова.

Московський Патріархат ніяк не може заспокоїтися від того, що існує самостійна Українська держава і на її теренах постали незалежні православні Церкви, діє Греко-Католицька Церква. Нахабно втручаючись у внутрішню релігійну ситуацію України, Московський Патріархат як

Церква сусідньої Російської держави, бо ж юридичну завершеність РПЦ одержала від неї, в листі свого Архієрейського Собору на ім'я Президента України наявність розколу в Православ'ї України пояснює діями українських політиків і навіть погрожує розколом української нації. При цьому Московська Церква перекладає хворобу із здорової голови на хвору. З часу своєї появи ця церква хворіє імперською амбітністю. Як і Російська імперія, вона, діючи за принципом «все вокрут мое», прагнула приєднати до своєї т.зв. «канонічної території» все «до самых до окраин». Саме тому вона ніяк не змогла змиритися з постановленням в Україні її Православної Церкви. Московський Патріархат організував розкол Української Православної Церкви і ось уже більше десяти років стоїть на шляху порозуміння Українських Православних Церков. Росія прагне використати Церкву Московського Патріархату як засіб повернення до якогось нового союзу – чи то Київської Русі, чи Східнослов'янської держави, чи то тієї ж Російської імперії, благо що її останнього імператора вже канонізували.

Понад 57% всіх православних віруючих світу є парафіянами Російської ПЦ. Цю фантастичну цифру назвав Московський патріарх у своєму виступі перед слухачами вищих дипломатичних курсів. «Із 277 млн. православних 160 млн. – чада Російської православної церкви», – вважає патріарх. Він повідомив, що, за даними на 1 вересня, у 42 країнах діють 277 церковних установ Московського Патріархату, включаючи вісім епархій, одну ду-

ховну місію, патріарші приходи в США, Канаді і Фінляндії, 16 монастирів, один скит, 10 каплиць, 46 ставропігійних приходів, шість представництв і дев'ять подвір'їв. В даний час служіння за кордоном здійснюють 265 священнослужителів Московського патріархату, у тому числі 10 єпископів, 211 священиків і 44 диякони. Крім того, у Свято-Пантелеймоновому чоловічому монастирі на Афоні живуть 62 насельники, а в Горньому жіночому монастирі Єрусалиму – 61 насельниця. У своїй доповіді патріарх заявив також про необхідність відкриття православних приходів при посольствах Росії.

Московський Патріарх виступає за якнайшвидше воз'єднання Російської закордонної церкви із Московським патріархатом. Предстоятель РПЦ заявив про необхідність якнайшвидшого об'єднання РПЦЗ з Церквою у Батьківщині. «Ми виступаємо за якнайшвидше подолання трагічного поділу, що відбувся внаслідок революції і громадянської війни», – сказав Олексій II. Він нагадав також, що в даний час ведеться робота церковних комісій, що повинні знайти шляху рішення всіх спірних питань. Уже погоджені проекти документів про відношення православ'я до неправославних громад, про статус РПЦЗ як самоврядної частини Московського Патріархату і про відносини Церкви і держави. Говорячи про це, патріарх висловив незгоду з тими, хто засуджував декларацію митрополита Сергія, який очолював у сталінські роки Церкву в Росії. Поява цього документа – одна з головних претензій РПЦЗ до Московського Патріархату.

Московський Патріархат організував в Храмі Христа Спасителя вечір пам'яті в сороковий день після трагедії Беславу. Було відслужено панахиду по жертвах трагедії, зібрано кошти на будівництво храму-пам'ятника на місці трагедії. Священнослужителі відвідали дітей, які лікуються після бесланівського лиха в лікарнях Москви. Проте, висловлюючи свою скорботу з приводу трагедії і співчуття рідним, діти яких загинули, ні Патріарх Олексій II, ні церковна преса в своїх засудженнях виконавців теракту не назвали ті чинники, які зрештою призводять до таких жахливих подій. А це – нехтування Росією вже майже двохсотлітньої волі чеченського народу на свободу і незалежність. Не будь цього нехтування – не було б і терактів, подібних бесланівському.

Московський Патріархат негативно ставиться до спроб канонізації царя Івана Грозного і Гришки Распутіна. З видрукуваних в газеті «Православная Москва» (№21) документів про цих діячів російської історії обґрунтована неможливість їх канонізації. Зокрема в них говориться, що для російського церковного народу протягом віків цар Іван Грозний «залишався не святим подвижником благочестя, а всього-навсього лише грізним царем», а за «зловіщі діяння» Распутіна царська сім'я, у якій він завоював довір'я, потім поплатилася своєю гіркою долею.

Однією з причин того, чому сучасна молодь багато в чому вже є втраченою для Церкви і суспільства, є недостатня і невміла робота з нею священнослужителів, відсутність в її очах свя-

щеника як морального ідеалу. Саме тому Архиєрейський Собор Церкви Московського патріархату (жовтень 2004 р.) приділив особливу увагу особі священника. В доповіді на Соборі Патріарха Олексія II зокрема було сказано: «Вважаю необхідним нагадати про недопустимість висвяти колишніх засуджених в священничий сан. Виявляючи до них милосердя, ми не повинні порушувати канони Церкви, згідно яких людина не може входити в клір, не маючи доброго засвідчення «від зовнішніх» (1Тим. 3:7). Церква особливо гостро критикувала роботу дисотек, які, згідно її оцінок, «стали у нас розсадниками громадських хвороб, обстановка на них буває найкриміналістичною: наркотики, бійки і т.п.» (Православная Москва. – №21)

Предстоятель Російської Старообрядницької Церкви митрополит Московський і всієї Русі Андріан (Четвергов) вважає корисним підтримувати дипломатичні контакти із Церквою Московського Патріархату. Він вважає можливим обговорювати з РПЦ спірні питання майнового характеру, питання протидії духовному екстремізму, сектантству й іншим хворобам суспільства. Про це Предстоятель Церкви повідомив на Соборі Старообрядницької Церкви, який відбувся 19-22 жовтня в Москві (див.: <http://www.rpsc.ru/index.php>). «Ми бачимо, що в Московській Патріархії став зростати інтерес до давньоцерковної традиції... Безумовно, це є певним досягненням церковної дипломатії і дає надію на чесний, відвертий обмін думками, що створює можливість з'ясувати глибинну сутність

наших суперечок із новообрядницькою Церквою, – сказав митрополит Андріан. – Але ті занепокоєння щодо нашого об'єднання з Російською Православною Церквою, які в деякого з'явилися, є безпідставні. Ні об'єднання, ні навіть розмови про нього не входили й не можуть входити в наші плани».

Американські православні греки неохайно сприйняли повідомлення про визнання урядом США як незалежної держави однієї з колишніх республік Югославії Македонії. Справа в тому, що Греція претендує на своє виключне право на все, що пов'язане з її славним сином Олександром Македонським. Саме тому глава Грецької Православної Церкви в Америці архієпископ Діметріус повідомив, що він «засмучений повідомленням про несподіване, невчасне й сумнівне визнання держави Скоп'є як республіки «Македонія».

Православному місіонерству сприяють католики Німеччини, зокрема міжнародна католицька організація «Церква в біді». На зібрані ними кошти на базі колишнього десантного корабля «Олекма» створено перший у світі плавучий храм, названий ім'ям св. князя Володимира. Храм вміщує водночас до сотні віруючих. Плаваючи Волгою, він буде підходити до населених пунктів, де відсутні храми. Окрім богослужінь, будуть здійснюватися таїнства. Митрополит Волгоградський Герман не бачить нічого поганого в підтримці православних католиками Німеччини, з якими вони мають дружні зв'язки з 1993 року.

МУСУЛЬМАНСЬКИЙ СВІТ

Кожний четвертий американець дотримується антиісламських поглядів, вважаючи, що іслам навчав насиллю і ненависті. Хвиля антиісламських настроїв спостерігається після трагедії 11 вересня 2001 року. З цього часу антиісламські настрої в США лише захоувалися і підтримувалися рядом терористичних актів, серед яких акти обезголовлювання заручників в Іраці, а також захоплення дітей в Беслані. «Ці терористичні акти не мають нічого спільного з ісламом, хоча терористи стверджують, нібито роблять це в ім'я ісламу, насправді ж приносять йому лише шкоду», – говорить глава Ради американо-мусульманських відносин Омар Ахмад.

Більшість жителів Індонезії підтримують введення в дію самій густонаселеній країні мусульманського світу суворих законів. Про це свідчать опубліковані сьогодні результати опитування громадської думки, проведеного Інститутом свободи. За даними дослідження, майже 60% індонезійців вважають, що викриті в перелюбстві повинні каратися батогами, а 40% – виступають за те, щоб злочинцям відрубували руку. Крім того, 39% висловилися в підтримку полігамії, а 40% – вважають, що жінка не повинні займати посаду президента Індонезії. Опитування також виявило досить нетерпиме відношення індонезійських мусульман до представників інших релігій. Так, 50% опитаних висловилися проти діяльності християнських церков у районах, населених переважно мусуль-

манами. Опитування показало, що 16% опитаних відмовляються засуджувати теракти зв'язаної з індонезійського угруповання «Джемаа Ісламія», якщо вони були зроблені в ім'я боротьби з «гнобленням мусульман». Правда, 59% індонезійців усе-таки засуджують ці теракти, а 25% – заявили, що в них немає визначеної думки на цей рахунок. ()

В Росії виявлені сліди міжнародної мусульманської організації «Хізб ут-Тахрір». Як повідомив міністр внутрішніх справ РФ Рашид Нургалієв, в її представників виявлено 13 кг тротилу, 120 грам пластиду, гранати, зброю. Міністр зауважив: «Все це свідчить про те, що ця терористична організація, яка була заборонена пленумом Верховного Суду РФ, має свої паростки в Росії». Раніше були арештовані діячі партії «Хізб ут-Тахрір» в Приволзьському та Центральному федеральному округах.

Один із лідерів «Аль-Каїди» Айман аль-Завахірі в своєму інтерв'ю катарському каналу «Аль-Джазіра» заявив, що вони будуть продовжувати боротьбу із США до того часу, доки вони не змінять свою політику щодо мусульман. «Ми терпеливі і продовжимо боротьбу з ними до останньої години».

Жінки-мусульманки, які проживають у Таджикистані, повинні молитися не в мечетях, а вдома. Принаймні так вважає президент країни Е.Рахмонов. «Суннітське богослов'я свідчить про те, що жінкам бажаніше робити намаз у самоті. Вважається більш сприятливим, щоб вони читали намаз

в будинку і, з метою запобігання конфліктів, забороняється прихід і відвідування жінками мечетей», – відзначив Е.Рахмонов. «Матері і сестри, таджицькі дівчини! Вільно читайте і молитесь в будинку, ніхто не зазіхне на ваше право», – підкреслив він. Наприкінці минулого літа Рада улемів Таджикистану заборонила жінкам відвідувати мечеті, мотивуючи це тим, що в них відсутні умови для жінок, передбачені законами і правилами ісламу для здійснення молитви. «Деякі окремі особи намагаються, виводячи релігійні проблеми на державний рівень, втягти державу у свій внутрішній релігійний конфлікт», – застережливо сказав у цьому зв'язку президент.

Спеціальний хіджаб для мусульманок, які працюють у правоохоронних органах, розробила Маху Суккар, співробітниця поліції Мельбурна. Хіджаб відповідає вимогам шаріату й у той же час безпечний, оскільки вузол слабшає в тому випадку, якщо жінка бере участь у фізичній сутичці, а тому не дає можливості її задушити.

Егіпетський комітет фетв закликав мусульман ловити сарану і дозволив вживати її в їжу. «Поїдання сарани, яка

не входить до списку забороненої ісламом їжі, – добровільна справа кожного віруючого, і це не суперечить ісламському законодавству», – відзначив головний імам, муфтії і глава ісламського університету Каїру Аль-Азхар Мухаммед Тантауї. Шейх назвав допомогу населення у знищенні сарани «соціальним і законним обов'язком».

Лідера радикальних ісламістів Усаму бен-Ладена не легко вловити. Про це сказав його зять Джамаль Халіф. При цьому він зауважив, що бен-Ладен ніколи не міг щось організувати. «Він був натхненником, але не організатором терактів 11 вересня. В пресі появились повідомлення, що глава «Аль-Каїди» може використати порти США ядерну зброю. Згідно із словами співробітника ЦРУ Майкла Шойера, наявним є фетва (релігійний указ), в якому визначено, що бен Ладен може використати ядерну зброю проти США. Мусульмани вважають, що США винуваті у смерті мільйонів мусульман у світі, тому взаємність передбачає можливість вбити мільйони американців.

Метою джихаду, оголошеного лідером радикального ісламського руху «Талібан» муллою Омаром, є не прихід до влади, а незалежність Афганістану. «Якби таліби хотіли захопити владу й матеріальні блага, то вони могли б домовитися з амерканцями», – зауважив мулла.

Найвищу мечеть у світі побудовано в Саудівській Аравії. Величність їй придає те, що побудована вона на висоті 180 метрів над рівнем моря на 77-

му поверсі Ер-Ріядської башти. Ця башта є хмарочосом рівним висотою Ейфелевій вежі. Загальна площа мечеті – 500 кв.м.

74 удари нагайкою чекали зірку іранського кіно Гохар Кейрандіш за те, що вона під час вручення їй премії за кращий фільм року поцілувала в лоб і потиснула руку особі чоловічої статі – режисеру картини Алі Замані. Оскільки в Ірані офіційно заборонені будь-які фізичні доторкування чоловіків і жінок, що не знаходяться в шлюбі або близьких родинних зв'язках, то вчинок 50-річної актриси викликав різкий протест ісламських священнослужителів. Вище судове керівництво країни після публічних вибачень Гохар зрештою зробило викрок умовним.

БУДДИЗМ

Лідер буддистів Тибету Далай-лама XIV через своїх посланців веде діалог з керівництвом Китаю. Нещодавно вони повернулися з Пекіну. До того вони там були у вересні 2000 року і в травні 2003 року. Китайське керівництво погоджується тримати «двері відкритими» для Далай-лами, якщо він відмовиться від сепаратистської діяльності й ідеї незалежності Тибету.

Далай-лама відвідав із пастирським візитом Калмикію. Він очолив в Елісті церемонію освячення (радне) побудованого ще у 1996 р. Калмицького хурулу, що,

за буддистськими законами означає, що хурул стає дійсною обителлю богів. Після церемонії освячення храму Далай-лама на території буддистського монастиря прочитав лекцію для прочан. Поїздка Далай-лама мала пастирський характер, а тому не було заплановано його зустрічей з офіційними представниками влади. Відзначимо, що Китай виразив «недорозуміння» у зв'язку з тим, що Росія дала дозвіл Далай-ламі відвідати Калмикію. Адже офіційний Китай вважає Далай-ламу одним із провідників сепаратистської політичної діяльності тибетців. Російські офіційні особи запевнили китайських представників, що «мова йде лише про пастирський візит, і він ні якому разі не означає якої-небудь зміни позиції Росії по Тибету, що є невід'ємною частиною Китаю».

Найдавнішою друкованою книгою є **Священний буддистський текст, який датується 868 роком н.е. і має назву «Алмазна сутра»**. Книгу знайшли у 1907 р. в Печері тисяч Будд на північному сході Китаю. Це – сувій паперу, на якому чітко проглядаються китайські ієрогліфи із священними сутрами. «Алмазна сутра» є частиною експозиції «Шовковий шлях». На відміну від інших там же знайдених книг, на цій є надпис «Ван Цзі на згадку його батьків 13-го дня 4-го місяця 9-го року Сяньтунь». Текст виставлено для огляду в Британській бібліотеці в Лондоні. (2000.- 26 листопада)

Серед всіх тих, хто відчуває себе щасливим, найбільше буддистів. До такого висновку привело американських соціологів дослідження, проведене

ними в багатьох країнах світу. Всупереч очікуванням серед тих, хто добився таких успіхів, як багатство, слава чи високий статус в суспільстві, щасливих мало. Навпаки, вони часто незадоволені життям. Вчені довели, що в людському мозку є спеціальна сфера, яка відповідає за почуття щастя. Запускає її механізм постійне медитаціонування. Під час медитаційних сеансів відбувається спад активності тих зон, які пов'язані з негативними емоціями – агресивністю, страхом, образою тощо. Тому буддистам притаманна врівноваженість і дружлюбність. Вчені вважають, що для щастя не обов'язково бути буддистом. Слід лише щодня медитаціувати.

ІУДАЇЗМ

Провідний сучасний ізраїльський богослов рабин Адін Штайнзальц, виступаючи на Круглому столі в Москві заявив: «Я маю вам сказати, що сучасний Ізраїль – одна з найатеїстичніших держав сучасного світу. Це значною мірою зумовлене історією нашої країни. Тут варто згадати те, що батьки-засновники Ізраїлю були представниками ліво-соціалістичних сил, духовною базою яких є богоборство». Свої висновки рабин засвідчив такою соціологічною інформацією: 40% ізраїльтян вірять у Бога-Творця, а 60% – ні. 80% опитаних при цьому вірять у святість Тори.

Головний ашкеназький рабин Ізраїлю Йона Метцхер (Jona Metzher) засудив прикрі антихристиянські акції, що трапляються останнім часом в Єрусалимі. Зокрема студент-ортодокс зневажливо поставився до хреста

і Вірменського архієпископаю Під час хресного ходу: він плюнув на них. Йдучи на зустріч з християнським духовенством, рабин вибачився за цей прикрий випадок і обговорив принагідно проблеми буття християн в Ізраїлі.

Головний рабин Білорусії Сендер Уріцький вважає, що музеї республіки мають повернути віруючим іудейські святині. За словами рабина, «іудейське релігійне об'єднання в Білорусії має намір ініціювати питання про повернення сувоїв Тори, інших стародавніх іудейських книг, культових предметів, що багато десятиліть знаходяться в запасниках ряду державних музеїв республіки і мають виняткову професійну цінність», – підкреслив головний рабин. Він також виразив заклопотаність «станом найцінніших сувоїв Тори, що були вилучені із синагог у роки радянської влади». «За багатовіковою іудейською традицією, священні сувої повинні знаходитися або в синагозі, або повинні бути поховані за спеціальним обрядом, якщо використання їх стає неможливим через зношення. Це принципове для віруючих питання». Не менш гострою для Білорусії залишається й проблема повернення віруючим культових будинків, у числі яких кілька синагог у Мінську. Поки шансів на успіх у справі повернення будинку колишніх синагог в Мінську та інших містах практично немає, вважає С.Уріцький. Разом з тим він підкреслив, що «у релігійних іудеїв Білорусії немає підстав говорити про існування в країні антисемітизму на державному рівні». Одночасно рабин відзначив, що «зараз важко знайти країну, у якій би не було антисемітизм-

му, навіть в Ізраїлі він є». У даному зв'язку він додав: «Релігійних іудеїв Білорусії хвилюють також ще наявні факти осквернення єврейських святинь хуліганями, що сповідають антисемітизм на побутовому рівні».

XXI міжнародна конференція рабинів – делегатів від громад руху ХАБАД-Любавич – відбулася у Нью-Йорку. На конференцію зібралися більше трьох тисяч рабинів з 65 країн світу. Учасники обговорили питання розвитку єврейського життя, збереження національної культури, використання високих технологій для організації общинного життя, проведення кампаній із збору засобів на розвиток громад, взаємодія зі ЗМІ, роботу із молоддю та багато чого іншого. Максимальним числом учасників (850 осіб) були представлені США, 400 – прибули з Ізраїлю, понад 200 – із республік СНД й країн Східної Європи. Назва ХАБАД (аббревіатура єврейських слів, що означають «мудрість, розуміння, знання») Любавич походить від містечка Любавичі на території сучасної Смоленської області, що стало центром цієї течії хасидизму. Після революції лідери руху і багато їхніх послідовників поступово перебралися в США. У 1989 р. останній глава руху ХАБАД-Любавич Менахем Мендл Шнеерсон (помер у 1994 р.) направив у Росію для відновлення єврейського релігійного життя рабина Берла Лазара. Сьогодні відроджені єврейські громади під його духовним піклуванням діють в понад ніж у 350 містах Росії і країн СНД.

В Ізраїльському культурному центрі Москви відбулася презентація електронного видання Тори (сумісний

проект видавництв «Гешарим// Мости культури» та «Direct Media»). На диску вміщено повний текст П'ятикнижжя і Гафтарот, російський переклад і коментарі Сончіно.

НОВІ РЕЛІГІЇ СВІТУ

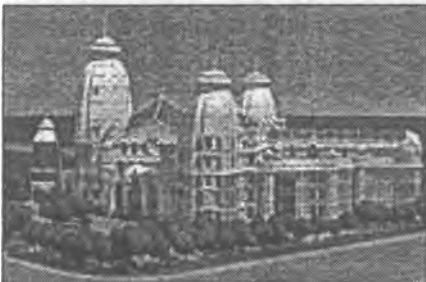
Президент Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів Гордон Хінклі зауважує на тому, що хоч Господь і сказав, що живою Церквою на Землі є та, якою він задоволений, проте це не означає, що ми повинні зловживати цими словами. «Ми повинні бути лагідними, хорошими та милосердними до інших, показуючи своїм прикладом велику істину того, у що ми віримо, і ведучи людей у правильному напрямку».

Крішнаїти Росії сумніваються, що їм вдасться побудувати свій храм у Москві. Президент Російського Центру Товариств свідомості Крішни В.Тунеев (Бхакти Вігьяна Госвами) висловив сумнів у тому, що крішнаїтам дозволять побудувати в російській столиці свій храм. «Кожний наступний день залишає все менше надій на те, що питання цей розв'яжеться само собою», – говорить у відкритому листі В.Тунеева. З травня цього року попередній дизайн храму «ніяк не затверд-

жується» головним архітектором Москви. Протягом останніх місяців попередній дизайн храму тричі проходив регламентну комісію і тричі повертався крішнаїтам на доробку. Наразі значно скорочені площа і висота будинку, але погодження проекту немає. Більше того, у квітні перший заступник мера Москви В.Ресін заявив, що столична влада не планувала будівництва крішнаїтського храму на Ходинському полі і що крішнаїти одержать точно таке ж за розмірами приміщення, яке вони займали до знесення їхніх будівель.

Мінська церква «Світло світу» щонеділі проводила свої служіння в будинку пастора Андрія Сидора в селищі Медвежину. І ось нещодавно в будинок вірвалася міліція. Хоч богослужіння їй не вдалося зірвати, але пастора було оштрафовано на кругленьку сумму і попереджено, що в разі продовження проведення богослужінь в його будинку справу розглядатиме суд.

Дві Церкви Повного Євангелія Мінська – «Нове життя» і «Церква Ісуса Христа» – на основі рішення адміністрації Московського району білоруської столиці втратили право оренди залів для проведення богослужінь. Мотиви заборон просто смішні: не налаштовано контрольно-пропускний режим і не забезпечене медичне обслуговування. Ось що сказав з цього приводу пастор Церкви Ісуса Христа Борис Черноглаз: «Ми знали, що деяких чиновників Мінмиськвиконкому не влаштовує те, що наша громада має постійне місце для проведення служінь. Спочатку во-

ни прагнули «надавити» на власників залів, але це їм не вдалося. Тоді, віднайшовши відверто абсурдні причини (в сенсі законності), через районну адміністрацію вони провели спеціальне рішення про відмову»

Церква «Віфанія» в Ташкенті знаходиться під постійним контролем міліції. Міліціонери можуть вільно зайти в молитовне приміщення, забирати для бесід пасторів, відбирати паспорти та ін. Хоч вірні Церкви й збираються в будинку, який є приватною власністю одного з її членів, проте міліціонери на це не зважають. Вже протягом 9 років Церква «Віфанія» подає документи на державну реєстрацію, але якихось наслідків від цього немає.

У Росії легально діють понад 300 послідовників релігійної течії Аум Синрікьо. Як відомо, керівництво цього релігійного напрямку відповідальне за газову атаку у 1995 р. в токійському метро, під час якої загинули 12 осіб і кілька тисяч одержали отруєння. Нині приблизно п'ять японців як «духовних наставників» постійно знаходяться в російських відділеннях Аум Синрікьо. Нині течія змінила назву на «Алеф» і найбільше поширена у Москві та Санкт-Петербурзі. У Японії 88

відділень течії (біля 2 тис. осіб) знаходяться під тотальним спостереженням поліції. Токіо усе ще побоюється, що основу «Алефа» і надалі складають фанатики, які не покаються, а тому є серйозною загрозою для суспільства.

Релігійна течія «Храм зеленого дракону» з Гонконгу має конфлікт із законом. Окрім різних магічних послуг (зняття різної порчі, зглазу та ін.), секта пропонує гарантії своїм клієнтам на «вічне спасіння», «перебування в раю» тощо. Вартість таких послуг становить десь 65 тис. доларів. Для жінок легкої поведінки (а тут треба багато коштів) Храм пропонує безкоштовну працю в нелегальному борделі. Поліція Гонконгу виявила в такій установі «храмовиків» тридцять красоток. Проте притягнути їх до відповідальності не вдалося, бо всі вони заявили, що займаються проституцією за власним бажанням.

ІНШІ РЕЛІГІЙНІ ТРАДИЦІЇ

Індуїсти відзначили в священному для них місті Варанасі свято Ганга. Святкування тут проводять на гатах – спеціальних сходинах на березі священної ріки, по яких молільники спускаються у води Гангу для омовіння. Індуїсти вважають, що свого часу в цьому місті жив під ім'ям Вішванатх (великий бог) Шіва. Згідно повір'я, всі, хто помре в цьому місті, перерве ланцюг реінкарнацій і його душа постане поруч з Богом. Тому на свято у Варанасі з'їжджаються тисячі індусів літнього віку, які мріють закінчити саме тут своє життя. При цьому вони особливі почесні віддають Гангу, який нібито своїми водами дає можливість

в його долині щороку зібрати великі врожаї рису. На ріку пускають спеціальні масляні лампадки, що особливо ефектно дивиться вночі.

В Північній Осетії (Російська Федерація) заборонена діяльність спільноти саєнтологів. Підставою для цього послужила заява Міністерства охорони здоров'я, в якій зокрема сказано, що «організація використовує різні прийоми психотехніки і гіпнозу, які призводять до незворотніх шкідливих процесів для психічного здоров'я як дорослих, так і дітей, які переживають від цього великі нервові потрясіння». Як з'ясувалося, представники спільноти саєнтологів не мають належних сертифікатів і ліцензій на названу діяльність.

МІСТИКА

Дух померлого чоловіка Алехандро з'явився в містечку Сан-Педро під час нового весілля його дружини, коли вона стояла з новим нареченим перед вівтарем. Це було зафіксовано на одній із фотографій. Коли цю фото-

графію побачила Боніта Долорес, то вона втратила свідомість, бо ж за вразом обличчя першого чоловіка зрозуміла, що він невдоволений її новим одруженням. Наречена пообіцяла на спиритичному сеансі поговорити по душах з ним і заспокоїти його.

Між залишками померлих і їх душами, що знаходяться у тонкому світі, наявний постійний інформаційний зв'язок. Душі покійників бувають надто незадоволені, коли хтось тривожить спокій міста мертвих, а відтак вони всяк прагнуть цьому протидіяти. Тому в тому разі, коли в зоні старих кладовищ щось будують чи проводять автомагістралі, це до доброго не призводить. Так, лише під час будівництва шосе через територію давнього індійського кладовища в місті Дент-форд (при цьому нехтувалося попередження патріарха індійського племені Карла Пірса) протягом перших десяти днів одного робітника задавив каток, другий – одержав інфаркт, третій – впав з мостової ферми, четвертий – без зрозумілих причин осліп.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

ЦЕРКВА В ПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ

Помаранчева революція активізувала питання участі Церкви в політичному житті країни. Редакція «Релігійної панорами» звернулася із деякими питаннями до фахівця з цієї теми, кандидата філософських наук, старшого наукового співробітника Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України Валерія Климова. Видруковуємо його відповіді.

«РП»: Чи є Церква в нинішній Україні об'єктом політичного життя?

В.Климов: Статус церкви як багатомільйонної недержавної організації з реальним чи потенційним духовним впливом на значну частину суспільства (певною мірою – навіть на його невіруючу чи байдужу до релігії частину); як інституції з чіткою та розгалуженою ієрархічною структурою, органами церковного управління, що наявні практично у кожному адміністративно-територіальному регіоні та населеному пункті; з вагомою присутністю християнства у вітчизняній, національній історії, культурі, традиціях, у цивілізаторському процесі на українських землях, у формуванні етнічної ментальності тощо робить церкву, релігійні організації в політично надзвичайно активному і диференційованому українському суспільстві не лише суб'єктом, але й важливим об'єктом політичного життя.

Незалежно від особливостей свого релігійного світосприймання та світорозуміння, віруючі громадяни України в активному чи пасивному режимі участі у політичному житті виявляються прямо або опосередковано включеними через інститути публічної влади, політичні партії, рухи, громадські організації, бізнес, культуру, засоби масової інфор-

мації тощо у процесі досягнення, утримання й реалізації політичної влади, вироблення обов'язкових для різних соціальних груп та індивідів політичних рішень, у забезпечення гармонізації через політичну систему інтересів соціальних угруповань чи спільнот, законодавче підпорядкування інтересів одних соціальних груп іншим і т.д.

Складність ситуації полягає в тому, що віруючий громадянин опиняється в силовому полі одночасної дії як мінімум двох суспільних інститутів – політичної системи суспільства і церкви (релігійних організацій).

Таке двоєдине буття віруючої частини наших громадян, а, отже, більшості дорослої частини країни – участь у політичному житті як громадян держави і членів суспільства і, одночасно, – у релігійному житті як віруючих, що духовно, організаційно включені в певну релігійно-церковну систему, породжує на рівні особистості багатоваріантність ймовірних узгоджень політичних ідей, принципів, програм, установок – з одного боку, і віросповідних постулатів, принципів, релігійних цінностей – з іншого. Більше того. Йдеться про не менш важливу життєву потребу практично кожної особистості, що знаходиться в полі тяжіння цих двох інститутів, більш чи

менш усвідомлено вибудовувати для себе внутрішньо несуперечливу цілісну життєву позицію, ідейні переконання, морально-психологічні цінності, публічну (політичну і релігійну) поведінку тощо, які б узгоджували чи враховували як політичні, так і релігійні пріоритети цієї особистості, а також пріоритети того суспільного середовища, у якому вона знаходиться і які особистість приймає чи не приймає.

Якщо розглядати церкву, релігійні організації не в релігійно-містичній інтерпретації, тобто не як установу, створену для спасіння людей вірою їх у Сина Божого і сповідання його (Мф 16:16-19), а в соціальному плані – як інституалізоване об'єднання громадян одного й того ж культу, віровчення, на пряму, що добровільно об'єдналися для спільного задоволення релігійних потреб, то й ці релігійні інститути, будучи частиною суспільства, за певної долі спрощення, постають як об'єднання віруючих громадян і, одночасно, громадян – носіїв тих чи інших політичних ідеалів та переконань.

«РП»: Тоді виходить, що Церква є про-сто сукупністю політично та релігійно поляризованих одновірців?

В.Климов: Ні. Великою помилкою буде ототожнення церкви (релігійної організації) як суб'єкта суспільного, у тому числі політичного, релігійного життя, з механічною сумою політично та релігійно поляризованих одновірців. Церква – це специфічний віросповідний, самодостатній інститут, що функціонує в суспільстві, але поза державою, об'єднуючи одновірців, але не будучи тотожним їх сумі, має свої якісно відмінні риси, що чітко проявляються

кожен раз, коли церква виходить за межі власне внутрішньоцерковних відносин. Фіксує цю специфіку, чинні в Україні закони закріплюють становище і співвідношення церкви та держави, політичних партій, громадських об'єднань; діапазон її участі в політичному, економічному, громадському житті, здійсненні підприємницької, благодійної, милосердницької діяльності, можливості користування засобами масової інформації тощо. Одночасно законодавчо фіксуються і якісні відмінності статусу церкви – з одного боку, і віруючих – з іншого в ареалі політичних відносин у державі.

«РП»: То чи можна тоді окреслити межі, скажімо так, політичного функціонування Церкви?

В.Климов: Аналіз, а також співставлення задекларованих законодавчих положень з реальною практикою їх застосування дозволяє чітко окреслити суспільно-правові межі функціонування церкви (релігійної організації) як об'єкта і суб'єкта політичного життя в Україні, аргументовано оцінити:

- ступінь забезпечення реальної свободи совісті в Українській державі, суспільстві;

- послідовність забезпечення конституційного положення про відокремлення церкви від держави, реальну участь (участь) церкви у виконанні державних функцій;

- наявність правових перепон для втручання політичних структур у діяльність церкви і законодавчих обмежень для втручання церкви в діяльність політичних партій, рухів;

- якісну відмінність законодавчо-дозвільних положень щодо політичної

діяльності, політичного життя для церкви – з одного боку, і для священно- та церковнослужителів, віруючих – з іншого;

– ступінь дотримання норм вітчизняного законодавства, якими регламентуються відносини інститутів церкви та політики, у практиці реалізації Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» на всіх рівнях.

Поза сумнівом, що ключовим, визначальним для встановлення співвідношення «церква – політична система», «церква – політичне життя», «церква і політичні партії», «релігія – політика» і т.д. є наявність у чинному законодавстві України і реалізація на практиці принципу відокремлення церкви від держави, щодо якого більшість названих вище співвідношень є похідними.

З огляду на це, слід констатувати, що вітчизняний законодавець досить послідовно і однозначно закріпив принцип відокремлення церкви від таких політичних структур, як держава, політичні партії. Подібна послідовність особливо впадає у вічі при порівняльному аналізі національного законодавства про свободу совісті та релігійні організації із законодавчими актами цілого ряду інших країн далекого та близького зарубіжжя.

Статтею 5 названого вище Закону церква (релігійні організації) відокремлені від держави. Це означає, що держава не втручається у здійснювану в межах законодавства діяльність церков (релігійних організацій), не фінансує їх чи будь-які інші організації, створені за ознакою ставлення до релігії; не надає переваги окремим релігіям, віросповіданням чи організаціям і не чинить обмежень іншим. Чинним законодавством

передбачено, що держава як форма організації суспільства, носій публічної влади, що здійснює управління суспільством через установи та організації і, тим самим, реалізує державну політику у всіх сферах, в той же час, створює для церков (релігійних організацій) належні умови для їх функціонування: створює законодавчу базу для регулювання державно-церковних, міжцерковних відносин, відносин власності; сприяє встановленню відносин взаємної релігійної і світоглядної терпимості й поваги між громадянами, які сповідують релігію або не сповідують її, між віруючими різних віросповідань та їх організаціями; бере до відома і поважає традиції та внутрішні настанови релігійних організацій, якщо вони не суперечать чинному законодавству; захищає права і законні інтереси релігійних організацій, не допускає порушень правових, цивілізованих норм, якими регламентуються названі відносини тощо.

Послідовне врегулювання принципу відокремлення церкви від держави передбачає, що церква (релігійні організації) не виконують державних функцій, хоч, як відомо, вітчизняне законодавство допускає створення при релігійних організаціях різного роду об'єднання громадян (товариства, братства, асоціації) для здійснення добродійництва, милосердя, здійснення культурно-освітньої діяльності; церкви та релігійні організації мають право для виконання своїх статутних завдань засновувати видавничі, поліграфічні, виробничі, реставраційно-будівельні, сільськогосподарські та інші підприємства, а також добродійні заклади (притулки, інтернати, лікарні тощо).

Норми чинного законодавства не пе-

редбачають висування релігійними організаціями кандидатів до органів державної влади (ні з числа світських осіб, ні з числа священно – чи церковнослужителів), а також прав релігійних організацій вести агітацію, здійснювати фінансування виборчих кампаній кандидатів до державних органів влади.

На відміну від прав власне церков (релігійних організацій) їх кадрова складова – віруючі, церковно– та священнослужителі, як і будь-які громадяни, мають право на участь у політичному житті у всіх його проявах: на участь в діяльності політичних, громадських організацій, рухів; у виборах, референдумах, мітингах, демонстраціях, зборах підписів під політичними документами, у всебічній підтримці конкретних політичних програм, ідей тощо.

Вчинення релігійними організаціями дій, недопустимість яких передбачена статтею 5 «Відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави», відповідно до частини четвертої статті 16 передбачає (і на цьому я хотів би наголосити) в судовому порядку припинення діяльності таких релігійних організацій.

Але вже сьогодні реальна практика діяльності церков (релігійних організацій) як об'єктів і суб'єктів політичного життя в Україні дає чимало свідчень нагальної потреби законодавчого врегулювання цілої низки проблем у цій сфері не лише в основному, але й в деталях. Збереження нинішнього status quo породжує і буде породжувати численні (явні чи латентні) факти порушень чинного законодавства, суть яких полягає у взаємних спробах використання потенціалу церкви та політичних партій у властивих їм сферах діяльності, здобуття переваги над опонентами у політичній

чи релігійно-церковній сферах, розширення територій впливу тощо.

«РП»: В такому разі, чому церква (релігійна організація) стає об'єктом політичного життя, які причини активної уваги політичних сил до цієї інституції, поставленою вітчизняним законом поза політичною діяльністю?

В.Купимов: По-перше, не зважаючи на конфесійну диференціацію, церкви (релігійні організації) з точки зору можливого політичного впливу на них представляють собою здебільшого багаточисельні, розгалужені, структуровані від центру до периферії, юридично легалізовані системи, що включають в себе релігійні громади, управління, центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства, духовні навчальні заклади; з авторитарно-адміністративним (тобто недемократичним) механізмом управління зверху до низу, високим рівнем виконавської дисципліни, апробованими впродовж століть каналами і методами впливу (як публічного, так і не публічного), з численними власними засобами масової інформації і досить розгалуженими каналами їх розповсюдження тощо, які досить заманливо використати як готові структури у проведенні політичних ідей, формуванні певних політично орієнтованих позицій, політичної поведінки щодо масиву віруючих.

По-друге, церкви (релігійні організації), будучи обмеженими в участі у політичному житті суспільства як специфічні позадержавні іституційовані структури, залишаються організацією віруючих громадян, які, на відміну від церков, право на будь-яку політичну діяльність мають і до політичних переко-

нань чи свідомості яких політичні партії, рухи завжди можуть апелювати. Звідси спроби деяких політичних сил всупереч закону через віруючих, їх об'єднання, духовенство, окремих ієрархів політизувати позиції церков (релігійних організацій) з певних проблем.

Логіка подібних планів нескладна: політичні партії, рухи як учасники законодавчого чи державотворчого процесів свідомі в зацікавленості церков (релігійних організацій) у прийнятті одних законопроектів або рішень на державному рівні, що прямо чи опосередковано відповідають їх корпоративним інтересам, і в неприйнятті інших. Така зацікавленість церковних інститутів у партіях, що могли б лобювати на державному, зокрема, парламентському рівнях певні релігійно-церковні, етно-церковні, релігійно-територіальні інтереси, і торпедувати інші, породжує зворотні, далекі від некорисливих, прагнення політичних структур неофіційно використати церкву (релігійну організацію) у суто політичних цілях і розраховувати при цьому на вдячне розуміння церкви. Яскравий приклад – новітня політика Компартії України, її лідера П.Симоненка щодо Церкви Московського Патріархату.

По-третє, церкви (релігійні організації) як носії авторитетних для значної частини віруючих громадян конкретних віровчень, світоглядних, національних ідей, цінностей, традицій, релігійно-моральних принципів, трактувань національної та церковної історії тощо, в багатьох випадках стають об'єктом духовної солідарності одних політичних партій, рухів чи груп і опонування (неприйняття) інших; бажання учасників політичного процесу використати чи

підсилити свою політичну позицію релігійно-церковною аргументацією, позицією солідарних церков робить останніх об'єктами політичної діяльності. З цих міркувань не лише за кордоном, але й в Україні з'являються політичні партії, рухи з релігійно орієнтованими програмами, чи окремі програмні положення яких розраховані на солідарність (явну чи латентну) тих або інших церков, конфесій, груп віруючих; навколо церков створюються сателітні громадські формування з певним чином орієнтованою політичною, релігійно-церковною, національно-патріотичною, культурною платформою; частішають спроби політизації, націоналізації релігії та її інститутів, релігієзації, оцерковлення, канонізації нації тощо.

По-четверте, існують і можуть з'являтися у майбутньому нові церковні, міжцерковні проблеми, що, не зважаючи на свою внутрішньокорпоративну суть, так чи інакше, на думку представників державних чи партійних структур, торкаються інтересів держави, її політичної, міжнаціональної стабільності, іміджу у міжнародних відносинах тощо. У зв'язку з нагальністю вирішення таких проблем церкви (релігійні організації) стають об'єктами прямого тиску державних чинників, політичних партій, груп, громадських організацій з метою примусити церковні інституції прийняти те чи інше політично зорієнтоване, по-світськи доцільне й обгрунтоване рішення, хоч воно може суперечити позиціям і релігійно-містичній логіці церковних інституцій. Як зазначалося в документах Архієрейського собору УПЦ (липень 2000 року), у політиків з'являється спокуса бачити в Церкві лише засіб для досягнення політичних інтересів».

По-п'яте, з набуттям у останні роки церквою (релігійними організаціями) статусу інституцій, яким довіряють вагомніше громадян, аніж будь-якому владному, партійному чи громадському органу або організації, церкви (релігійні організації) стали об'єктами особливої уваги у політичному житті країни з огляду на те, що дотичність будь-якої партії, політичного угруповання до настільки авторитетної інституції може сприяти (хоч і опосередковано) підвищенню рейтингу таких політичних структур.

По-шосте, церкви (релігійні організації) є важливим об'єктом політичного життя з огляду на їх потенційно стабілізуючі суспільство можливості, зокрема, у випадках, коли протиборство політичних сил з певних причин набуває соціальної гостроти, загрозливого для соціальної стабільності характеру і у здорових сил суспільства виникає потреба звернутися до всіх наявних засобів і шляхів масового впливу, зокрема, до потенціалу релігійно-церковного впливу заради нормалізації ситуації, консолідації нації тощо.

З іншого боку, у зв'язку з активізацією міжнародного тероризму на релігійному ґрунті і, як наслідок, поширенням на Заході концепцій, акцентованих на дезінтегруючій, роз'єднуючій функції релігій та релігійних організацій для суспільства (див. матеріали зустрічі провідних економістів та політиків у Давосі в 2003 р.) певні церкви як потенційний фактор дестабілізації суспільства знову ж таки стають об'єктом у політичній діяльності та політичних процесах, але вже з метою недопущення використання їх окремими політиками у деструктивних цілях.

По-сьоме, церкви (релігійні ор-

ганізації) відкрито чи латентно стають фігурантами реалізації державою, партіями політики «національної безпеки», а сфера «релігійно-церковного» та «національного» – сферою стратегічних інтересів держави, правлячої чи правлячих партій і, в силу цього, церкви, релігійні організації виявляються об'єктами і знаряддями для проведення певної політики у гуманітарній сфері, «класифікуються за наявністю чи відсутністю керівного органу за кордоном, ступенем регіоналізації, ставленням до національної ідеї», бути засобом консолідації нації чи реалізації сепаратистських настроїв та ін.

По-восьме, стабільний і тривалий міжнародний авторитет багатьох вітчизняних церков та релігійних організацій робить їх досить бажаним об'єктом контактів для багатьох вітчизняних політичних суб'єктів з метою прямого чи опосередкованого використання міжнародних релігійно-церковних зв'язків для створення чи зміцнення потрібного іміджу партій, політичних платформ за кордоном, встановлення міжнародних контактів тощо.

По-дев'яте, церкви (релігійні організації), маючи статус позадержавних структур, у багатьох аспектах діяльності (і не лише внутрішньоцерковної) в реальному житті знаходяться поза сферою державного контролю, що не може не породжувати бажання окремих політичних груп, особливо не обтяжених нормами політичної культури, вбачати у церкві (релігійній організації) об'єкт і засіб у неоприлюднених політичних планах чи реальних акціях, які позірно можна видати як інтерес і мету спільноти.

Таким чином, церква (релігійні організації) в Україні, з одного боку, в силу

цілої низки своїх об'єктивних характеристик, а з іншого – з причин особливостей вітчизняного політичного процесу, початкового етапу становлення політичної культури в українському суспільстві з багатьох причин може бути і є об'єктом політичного впливу партій, рухів, багатьох політиків та державних функціонерів по досить широкому спектру напрямів – від протизаконних спроб політизувати церковні інституції у політично корисливих цілях (включаючи критику політиками окремих церковних ієрархів за «політичну короткозорість») до використання можливостей церков (релігійних організацій) впливати на віруючих під час виборчих кампаній.

Аналіз проблеми церков (релігійних організацій) як об'єктів політичного життя сучасної України показує, що взаємовідносини інститутів церкви і політичної системи як складові політичного життя знаходяться зараз у зоні активного становлення, для якої характерні, з одного боку, пошук оптимальних форм взаємодії, численні спроби політичних суб'єктів визначити сфери конструктивної співпраці з церквою як об'єктом політичного життя, критично засвоїти сучасний позитивний світовий чи європейський досвід таких взаємозв'язків; а з іншого – численні помилки, суб'єктивні підходи, огульні рішення з цих проблем, що на тлі політичних амбіцій, недостатньої обізнаності з нормами чинного законодавства чи його свідомим ігноруванням, непоодинокими спробами регіональної законотворчості, всездозволеності, проявів політичного чи релігійного екстремізму набувають широкого суспільного резонансу і

здають шкоди як політичним, так і церковним учасникам цього суспільного процесу.

Показово, що при всій важливості і повчальності минулої, в тисячу років, історії церкви як об'єкта у політичному житті на українських землях, за роки незалежності України поступово склалася і складається вже своя історія цього питання.

Загальна тенденція процесу становлення церкви як об'єкт-суб'єкта політичного життя в Україні – поступовий рух і церков (релігійних організацій), і складових політичної системи (держави, партій, політичних об'єднань, рухів тощо) до декларованої Конституцією України, чинним законодавством неучасті релігійних організацій у діяльності політичних партій, кампаніях політичної спрямованості тощо.

В цілому, якщо аналізувати власне церкву (релігійну організацію) як об'єкт політичного життя, то вона у цій якості еволюціонувала від неофіційного статусу «революційного фермента суспільства» з ореолом «переслідуваної церкви» (період якісно нових ідеологічних координат початку 90-х років, націонал-патріотичного романтизму, спроб зв'язати в єдиний ідеологічний вузол «національне» і «релігійне»; час радикальних ініціатив нових учасників політичного процесу щодо церкви) до більш усталеного статусу духовно, культурно значущого в суспільному житті інституту, але з менш компліментарними, більш реалістичними і критично осмисленими характеристиками його місця, діянь і можливостей, зокрема, на терені політичного життя суспільства.

ТЕМА НОМЕРУ

ЯК ОБИРАЮТЬ ПАПУ?

Про те, що відбувається за «бронзовими воротами» папської резиденції та й взагалі про життя Ватикану, закулісне чи офіційне, відомо досить таки мало. Традиція, ба навіть жорстка вимога «тайни таїн» є тим, що не змінилось в інституті папства від початку його існування. То хто ж вони такі, ті, хто вважають себе намісниками Бога на землі і в чийх руках останній ключ до спасіння? Як відбувається таємниче передавання папських повноважень? Відтворимо бодай основні моменти, що характеризують цей відповідальний процес – обрання людьми Божого намісника на Землі.

У середні віки процес обрання був надзвичайно бурхливим і довгим – від кількох тижнів до місяців. Кандидати інколи купували голоси за неймовірні суми, їх підтримували королі і вельможі. Недарма кажуть, що більшість прийомів парламентської гри та усіляких

хитрощів пішли саме з конклавів. Але спочатку дещо про те, як ховають померлого Папу.

Спершу над небіжчиком справляють традиційний обряд: тричі стукають срібним молоточком по чолу та кличуть на ім'я, надане при хрещенні. Коли немає жодного відгуку, камерленго (глава кардинальської комісії) виголошує sacramентальну фразу: «Папа справді мертвий!». В цей період, який має назву *sed vacante* (незайнятий трон), будь-яка діяльність римської курії припиняється, покої покійного опечатують, скарбниця передається на збереження голові кардинальської комісії.

Похорон звикло готують від моменту обрання на престол: обирають місце поховання, заздалегідь готують три труни – кипарисову, олов'яну і бронзову, мармуровий надгробок, похоронну промову у чорному шкіряному футлярі та мішечок з червоного сап'яну з монетами і медалями, що їх викарбувано під час понтифікату. Коли папа помирає, церква десять днів перебуває в траурі. Особливий закон про Конклав видав у 1274 р. папа Григорій X, якого, до речі, обирали

найдовше в історії папства – 33 місяці. Кардинали сперечалися та сварилися, аж доки мешканці Вітербо (містечка, де відбувався конклав), не зірвали з палацу дах, а учасників конклаву посадили на хліб та воду. Тоді була зима і, звісно, рішення було прийнято досить таки швидко. Так от, цей закон із невеликими поправками дійсний і дотепер. Згідно закону, Конклав скликають на десятий день після смерті папи, коли його вже поховано. До участі в Конклаві можуть бути допущені усі кардинали, але право голосувати мають лише ті, кому менше 80 років. Теоретично Папою можна обрати будь-кого (але обов'язково чоловіка) – присутнього чи відсутнього, кардинала чи удового священика, а то й мирянина. Конклав збирається у резиденції колишнього папи та замуровується у відведеному для цього приміщенні. Кожному кардиналу надається одна кімната для відпочинку. Якщо за три дні кардинали не оберуть папу, то кількість страв для них скорочується до однієї. Якщо ж за наступні 5 днів вибори не відбудуться, кардинали залишаються на хлібі й воді. Для обрання майбутньому папі слід набрати не менше двох третин плюс один голос кардиналів, які мають право голосувати.

Кардиналам суворо заборонено передавати будь-які відомості. А тому спілкуватись із зовнішнім світом вони можуть тільки через спеціальне пристосування, яке має назву «руота» (колесо). Це таке дерев'яне коло із закритими комірками, крізь яке щоранку передають свіжі продукти, овочі, фрукти, медикаменти. Газети передавати заборонено. Також під забороною будь-які радіоприймачі, магнітофони, кіно- й фотоапаратура, стільникові телефони. Причому за порушення карають жорстко – відлученням від церкви. Щодня (вранці і ввечері) проводяться два тури голосувань. Після кожного туру бюлетені спалюють. Коли папу голосуванням не обрано, до бюлетенів докидають сиру солому і клоччя, щоб з димаря йшов чорний дим. Коли ж місію звершено – спалюють суху білу солому, що зберігається в спеціальних бутлях. Білий дим є знаком, що нового главу католицької церкви обрано і невдовзі буде проголошено.

Новообраний папа має виявити скромність, власти ниць перед усіма іншими і заявити про свою невідповідність такій високій честі. Але в міру, не особливо наполягаючи. Далі папа має взяти собі нове ім'я. Ця традиція походить із середньовіччя. Один із обраних пап мав ім'я, яке звучало вельми непристойно. Вважається, що папа, який назве себе Петром, буде останнім. Далі нового папу вбирають у шати, вітають трьома поцілунками – в ногу, в перстень із зображенням риби (символу перших християн) та в уста. Камерленго виходить на балкон собору Св.Петра і сповіщає славну звістку. За кілька днів папу офіційно коронують.

Ось, мабуть, і всі основні положення, що залишаються сталими протягом віків. Безліч ж інших моментів різноманітно варіюються від суперортодоксальних до подекуди навіть курйозних або кумедних. Наприклад, в середні віки існував звичай, за яким одразу по смерті папи населенню Риму дозволялося грабувати папський палац. Будь-хто міг забігти до палацу та узяти будь-що, що впало в око чи потрапило під руку. Причому, участь в цьому «останньому дарун-

ку» папи брало і його оточення, і швейцарські гвардійці. Згодом, десь на початку XIX ст., цей звичай замінили «відкупом» – новообраний винагороджував своїх гвардійців значною сумою. Лев XIII 1878 р. скасував і цю традицію.

А от таємний архів пап, в якому зберігались архіви папських булл, енциклік, всіляке листування тощо, завжди перебував під спеціальною охороною. Слід зауважити, що до вищезгаданого Лева XIII вся важлива документація зберігалась у зашифрованому вигляді – *litera bullatica* або *litera Santi Petri*. Слова скорочувались довільно, а подекуди й замінювались певними значками. Прочитати такий текст міг тільки втаємничений. Курйозно, але задля того, щоб ченці-охоронці архіву не могли довідатись ні про що їм нездолене, їх набирали із осіб, що не вміли ні читати, ні писати. У списках їх вказували як «*fratres analphabeti*» – «неписьменні браття».

Що ж стосується часів до нас ближчих, то подекують, що на той пам'ятний конклав у жовтні 1978 р. Кароль Войтила добирався автостопом. То ж своїм папством він певною мірою завдячує і невідомому італійському водієві. Його обрання було більше ніж несподіванкою. До нього останнім папою неіталійцем був голландець Адріан VI, який правив церквою 20 місяців – у 1522-1523 роках. Окрім того, жоден комп'ютер, жоден прогноз не назвав його серед «папабілів». Цей конклав був дуже важким, хоча й не надто тривалим – 72 години та сім турів голосувань. На момент обрання польському кардиналу виповнилось 58 років – для папи вік майже юнацький. До речі, у середньовіччі пап часто обирали з огляду на їх поважний вік (із розрахунком на те, що довго на престолі вони не затримаються). З обранням Войтили Церква перебувала, м'яко кажучи, у замішанні. Ніхто ще не встиг оправитись від трагічного 33-денного понтифікату «усміхненого папи» Іван Павла I (Альбіно Лучані). Та Іван Павло II зумів пристосуватись до різних аудиторій, не соромлячись проявляти своїх емоцій. Його поважають і визнають навіть супротивники. Під час паломництв до православних країн у пікетників, які протестували проти цих візитів, «опускались транспортанти, коли вони бачили цього старенького дідуся, що аж світитись добром і лагідністю». На його батьківщині, у Польщі, споруджено вже 48 пам'ятників діючому понтифіку. Тут жартують: Свята Трійця поповнилась ще однією особою.

Як тільки не називають Івана Павла II західні газети: за «молодості» – «атлет віри», тепер – «літаючий поляк», «суперстар на Святому Престолі». Енергія в ньому вирує. Найчастіше у всіх виникає питання: Чому папа так багато подорожує? І справді, він уже подолав більше мільйона кілометрів. Найкращу відповідь дала французька «Монд», коли писала про поїздку папи Войтили по Бразилії – «євангелічний марафон». Не всі віруючі можуть приїхати до Риму, а місяця не чекає. Цікаво, що ще в студентські роки його жартівники-друзі вивісили на дверях його кімнати в гуртожитку табличку: «Кароль Войтила – святий-початківець». Гадаю, в цьому керунку він досить таки просунувся.

(Ольга Муха)

НАШ КАЛЕНДАР

ПАМ'ЯТІ ГРИГОРІЯ САВОВИЧА СКОВОРОДИ

В грудні цього року все мисляче українство відзначає 210-річчя від дня покликання Богом свого видатного сина Г.С.Сковороди. 72 роки прожив він з відчуттям власної гідності, що дало йому можливість сказати ті слова, які написані на могилі мислителя: «Світ ловив мене та не спіймав». В розумінні Бога Сковорода відступив від ортодоксії. Світ, природа для нього існують завдяки Богові, який виявляє себе в них у ролі закону. Ісус Христос є вилитою Богом «найвищою премудрістю», а не однією з іпостасей Його Сутності. Істинна людина і Христос – все те одне ціле. Не в дотриманні «зовнішніх» обрядів а в глибокій вірі Сковорода вбачає спасіння. Якщо Бог є дух, і він живе в тобі, то й поклоніння Йому, на думку мислителя, має

бути не обрядовим, а духовним, через самопізнання, відкриття у власному серці «образу Божого». Ідеалом для наслідування людини є Ісус Христос. Параметр оцінок світоглядних орієнтацій Сковороди в літературі надто широкий. Виражаючи невдоволення ортодоксальністю християнства, догматизмом і авторитаризмом релігії, філософ був релігійним вільнодумцем. Але критичний підхід до релігії не виводив його за її сферу. Він прагнув дати раціоналістичне з'ясування основних положень віровчення, провести їх морально-етичне витлумачення, символічно розглядати зміст біблійних оповідей. Сковородинівський антиклерикалізм побудований на його ідеях «сродності праці». Своє особисте життя він розглядав як життя мудреця-вчителя, який постійно перебуває у спілкуванні і зв'язках з Богом. Зміст молитви, за Сковородою, має бути надто простим – подяка Богові за те, що Він потрібне зробив неважким, а важке зробив непотрібним. Філософ не виявив якоїсь чіткої конфесійної належності, тому своїм його вважають різні релігійні течії. А між тим він скоріше є творцем нового релігійного утворення, яке можна назвати сквородинством, общини якого свого часу існували в Україні.

(А.Колодний)

НОВИНИ РЕЛІГІЙНОЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Докаш В.І., Лешан В.Ю. **Загальне релігієзнавство: Навчальний посібник.** – Чернівці: Рута, 2004. – 376 с. У посібнику подаються програма, методичні рекомендації та матеріали до вивчення курсу «Загальне релігієзнавство», розглядаються його теоретичні аспекти, висвітлюється місце та роль релігії у соціально-культурному процесі. Детально розглянуто ті конфесії, які поширені на території України. Додано витяги із законів України та міжнародних нормативних актів, які стосуються свободи совісті, статистичні матеріали про стан релігійної мережі і динаміку її зміни та релігієзнавчий словник. Посібник апробовано в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича протягом 2001-

2004 років. Для студентів вищих навчальних закладів, всіх, хто цікавиться проблемами культури, релігії, вільнодумства.

Толерантність. Под ред. М.П.Мчедлова. – М., 2004. – 416 стор. В книзі всебічно розглянуто принцип толерантності, його всезростаюче значення в сучасному багатоманітному світі. Говориться про труднощі його втілення. Цікавим є розділ книги «Віротерпимість – основа міжрелігійної згоди».

Толерантність: сфера міжконфесійних відносин. Релігієзнавчий аналіз (За ред. А.Колодного і Л.Филипович). – К., 2004. – 190 стор. Це є друге видання Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ збірників з проблем толерантності. Видання має чотири розділи: 1. Феномен толерантності: історія, сутність, форми вияву. 2. Міжконфесійні відносини в Україні: від протистояння до порозуміння. 3. Шляхи утвердження міжконфесійної толерантності. 4. Регіональна карта толерантності.

Українське релігієзнавство. - №1 (29) і №2 (30). – К., 2004. Видрукувані два числа бюлетеня за ред. А.Колодного вміщують статті, які згруповані в розділи: 1. Філософія релігії. 2. Історія релігії. 3. Історія релігієзнавчої і богословської думки. 4. Історія релігії в Україні. 5. На допомогу викладачеві релігієзнавства. Статті різноманітні, автори – різноregionні.

Паращевін М.А. Інтегративна роль релігії: історико-соціологічний нарис. – К., 2004. – 152 стор. У книжці подано компаративний аналіз теорій інтегративної функції релігії, розроблених різними соціологами впродовж XIX-XX століть.

Паньо Катерина. Мотиви та наслідки втручання влади у міжконфесійне протистояння в Україні (Українські Церкви та релігійна свобода на межі століть). – К., 2004. – 142 стор. В книзі розглядаються питання векторів міжконфесійної напруги в Україні, роль влади в процесах загострення і розв'язання міжконфесійних протиріч та ін. Автор дає всебічний і конкретний аналіз законодавчого оформлення в Україні церковно-державних відносин. Подаються оригінальні міркування з питань релігійної свободи.

Чернышев В.М. Религиоведение. – К., 2004. – 336 стор. Ми часто говоримо про те, що, окрім академічного релігієзнавства, є ще й богословське. Цей підручник з богословських позицій написав викладач Київської духовної семінарії УПЦ МП. Книга подає навчальний матеріал православно-християнськи заангажовано, хоч автор, власне, не надто відійшов від тієї структури курсу, яка є у світських релігієзнавчих підручниках. Хіба що тут є теми про тоталітарні секти і екуменічний рух.

Виговський Л.А. Функціональність релігії: природа і вияви. – Київ-Хмельницький, 2004. – 340 стор. Монографія вміщує такі розділи: 1. Релігія як системнофункціонуючий чинник утвердження людини в її суспільному бутті. 2. Система функціональності релігії та рівні її суспільного вияву. 3. Функціональність релігійного комплексу як форма реалізації суспільної сутності релігії.

Часопис «До світла» – єдиний україномовний щомісячник, який з благословення кардинала Любомира Гузара видруковує в Італії о.Василь Поточняк. Його наклад – 3500 примірників. Часопис став своєрідним духовним символом єднання українців-заробітчан Італії. Він покищо є єдиним засобом виведення «підпільних заробітчан» на свободу – в храм, де можна почувати себе безпечно.

СВОБОДА СОВІСТІ

У Криму може змінитися релігійне законодавство. Рада міністрів Криму ініціює зміни релігійного законодавства, які б дозволили протидіяти проникненню в Україну релігійних екстремістських організацій. Діюче законодавство не дає чітких визначень таких понять як «релігійний екстремізм», «фундаменталізм» та ін., що створює ніші для легального існування тих організацій, які це проповідують. Голова Ради міністрів Криму С.Куніцин наголосив, що уряд автономії стурбований появою в Криму релігійних течій, які пропагують ваххабізм, всесвітній халіфат та інші неортодоксальні вчення. За його словами, Рада міністрів підготує зміни до законодавства і скерує їх до Верховної Ради, Адміністрації Президента і Кабінету міністрів. С.Куніцин повідомив, що ця тема обговорювалася з президентом Л.Кучмою. Сам Куніцин не виключає, що зміни до законодавства можуть бути внесені указом Президента. ()

* * * * *

Представники кількох російських язичницьких організацій звернулися напередодні в Генеральну прокуратуру РФ із заявою «Про запобігання екстремістської діяльності і розпалення релігійної ворожнечі з боку Російської православної церкви». Громади «Коло язичеської традиції», «Славія» і «Коляда Вятчів» звинуватили Московського патріарха у неправомірному порівнянні тероризму із новим язичництвом, що було зроблено Олексієм II на Архирейському соборі РПЦ у жовтні нинішнього року. Рада «Кола язичницької традиції» зробила країні. Вимоги Ради до Синоду РПЦ дати спростування висловлюванням Олексія II, вжити заходів для недопущення розпалення релігійної ворожнечі серед віруючих християн, як це вимагають норми закону про протидію екстремістській діяльності, не були виконані. А тому язичники звернулися у прокуратуру з вимогою зреагувати на «розпалення релігійної ненависті і ворожнечі, дискримінації, наклепу й образи на адресу представників корінних природних і етнічних вірувань народів Росії і світу, а також представників різних духовно-світоглядних систем, включаючи атеїзм, матеріалізм, пантеїзм і сучасний гуманізм, що теж відносяться цією Церквою до неоязичництва». Свій збиток від заяви Патріарха автори заяви в прокуратуру оцінили в 30 млн. рублів.

* * * * *

В Комітеті Держдуми Росії із справ громадських об'єднань і релігійних організацій розглядаються доповнення до Федерального закону «Про свободу совісті і релігійні організації». Згідно них, як сказано, релігійні секти і нетрадиційні для Росії релігійні спільноти не матимуть права проводити богослужіння на стадіонах, в кінотеатрах, палацах культури і клубах. У відповідності до Закону про протидію екстремізму буде введено контроль за діяльністю релігійних організацій. Підготовлені для розгляду на осінній сесії Держдуми й інші доповнення до діючого Закону про свободу совісті.

КОНФЕРЕНЦІЇ, МИСТЕЦЬКІ АКЦІЇ

Конференцією «Іслам в Україні: проблеми і перспективи» заявила про себе науково-дослідницька група з ісламознавства Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України. Захід відбувся 2 листопада в приміщенні Інституту філософії. Її співorganizатором виступила також Українська Асоціація релігієзнавців. У роботі конференції взяли участь понад 30 дослідників ісламу з України, представники Державного Комітету України у справах релігій, посольства Ісламської республіки Іран в Україні. Учасники розглянули два блоки питань: іслам і сьогодення, сучасні проблеми ісламу в Україні. Цікавими і такими, що викликали жваве обговорення, були доповіді: «Україна та іслам: історія і сьогодення» (А.Колодний); «Про діяльність в Україні мусульманських релігійних організацій» (М.Маломуж); «Іслам і діалог цивілізацій» (Ахмед Мусаві); «Іслам і проблеми свободи релігії» (М.Бабій); «Військово-політична концепція в ісламі» (Гімадутін Іслям); «Роль екстремістських організацій в формуванні негативних уявлень про іслам» (Л.Маєвська); «Феномен мусульманського права у сучасних релігійно-правових системах» (М.Лубська); «Іслам і православ'я: до проблеми богословського діалогу» (О.Саган); «Іслам як духовна цінність» (Г.Кулагіна); «До питання про проблеми корінних мусульман України» (Валеев Емір); «Соціальні орієнтації мусульман України» (М.Кирюшко); «Про деякі аспекти врахування ісламського чинника в реалізації стратегічних завдань Української держави» (В.Швед); «Ісламські традиції і державне будівництво в Україні» (Омар Канах); «Етноконфесійні проблеми Криму: сучасний контекст» (С.Здіорук); «Кримський феномен «релігійної конвергенції» (Г.Кисла); «Ісламознавчі студії у науковій спадщині академіка А.Кримського» (Ю.Кочубей). Конференція засвідчила про зростання уваги релігієзнавців України до вивчення історії та сьогодення ісламу в країні, про значні проблеми, які існують при організації системних досліджень цієї конфесії. Зокрема в системі Національної Академії наук України організована кілька місяців тому науково-дослідницька група з проблем ісламу – чи не єдина наукова інституція, яка має своєю метою організацію та координацію ісламознавчих досліджень. При умові подальшого фінансування (група виконує грант НАНУ) і переростання групи у повноцінний відділ із власною аспірантурою та докторантурою, стане можливою організація повноцінного дослідження релігії, яка нині виходить на провідні ролі в Європі та в Україні об'єднує понад мільйон прихильників. За результатами роботи конференції буде видруковано збірку наукових праць. Организатори вдячні керівництву «Аррайд» за допомогу в організації конференції. (О.Саган)

Конференція християнських працівників засобів масової інформації відбулася у Києві 5-6 листопада. Це перший захід такого формату, організований

в Україні. Ініціатором і організатором конференції виступила Всеукраїнська громадська організація «Асоціація журналістів, видавців християн «Новомедіа». Метою конференції була консолідація християн, що мають відношення до ЗМІ, для здійснення евангелізації через мас-медіа. Близько сотні її учасників представляли усі види

ЗМІ – пресу, телебачення, радіо, Інтернет. Серед них переважали представники протестантських Церков, що організатори конференції пояснюють особливістю поширення інформації про неї: за відомими їм адресами. До програми конференції увійшли презентації, семінари, відеопокази. Розглядалися наступні теми: основне призначення засобів масової інформації, формування інформаційних потоків, телебачення як інструмент у руках Божих і Церкви, етика християнського журналіста, поведінка віруючого журналіста у світських мас-медіа. Також делегати стали слухачами тематичних майстер-класів з таких тем: «Створення телевізійної і радіопрограм», «Жанри журналістики, редакура газети і журналу. Формат видання», «Дизайн і верстка друкованих видань», «Створення сайту: програмування, дизайн, розкрутка». Доповідачами на конференції були представники християнського медіа-простору в Україні. Також усі делегати мали можливість поділитися досвідом і розповісти про свою роботу. Під час конференції відбулася розширена презентація Асоціації «Новомедіа». ()

* * * * *

Іхав на науковий форум, а потрапив на богословську конференція, яка за змістом своєї роботи чимось нагадувала диспути на перших Вселенських Соборах християнства. Але, на відміну від останніх, істинність думки на дніпропетровській конференції вимірювалася відповідністю суджень навіть не Священному Писанню, а Священному Переданню. Вразило ще одне. Заходячи до зали на початок конференції, чую спів російсько-імперського гімну «Боже, Царя храни!». Реагуючи на моє обурення, музику виключили, хоч мені зауважили, що під «царем» тут мається на увазі Ісус Христос. Але я переконався в тому, що обурення мої мали сенс, коли в дарованій кожному учаснику зібрання папці виявив книжечку «Єлцы во Христа креститесья во Христа облекостесья», що вміщує вірші «К Царю Николаю!», «Триединая Русь» та інші подібного імперського змісту твори, найменування України «окрайной» «страны русского народа», оцінку факту української незалежності як «сепаратизм» і т.п. Здивував той факт, що вузівські викладачі філософії у своїх судженнях й оцінках постають вже як чисті богослови і працювати б їм десь в духовних навчальних закладах, де, до речі, кваліфікованих викладачів не вистачає. Для організаторів конференції подією ледь не світового значення була можлива участь в її роботі відомого своєю деструктивністю в релігійному житті і богословською поверховістю

дівали з Москви А.М.Колодний і С.В.Свистунов. Трапилося те, що на форумі були присутні шпівені православні науковці з інших частин країни. (А.Колодний)

* * *

17 листопада 2004 року в Дніпропетровську відбулися дві події в релігійному і науковому житті регіону, які передували конференції про роль православ'я в світовій культурі і концептуально суперечили останній. Мається на увазі День релігійної свободи «Міжрелігійний діалог: український і світовий досвід» та науково-методичний семінар «Релігієзнавство як наука і навчальна

дисципліна в постмодерністських вимірах». Ініціатором цих заходів виступили Центр релігійної інформації і свободи, Українська Асоціація релігієзнавців, Українська Асоціація релігійної свободи, Відділення релігієзнавства НАН України за підтримки Державного Комітету України у справах релігій, Дніпропетровського Обласного управління у справах релігій, Міністерства вищої освіти та науки, Дніпропетровського Обласного управління освіти і науки. До розмови з актуальних питань державно-церковних відносин, міжконфесійного діалогу були запрошені лідери релігійних організацій регіону, державні службовці, представники мас медіа, експерти, викладачі вузів, науковці. Перед такою представницькою аудиторією виступили: начальник управління у справах релігій обласної держадміністрації О.Г.Забігайло, заступник голови Державного комітету у справах релігії О.С.Бай, заступник директора-керівник Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім.Г.С.Сковороди НАН України, Президент Української Асоціації релігієзнавців професор А.М.Колодний, Генеральний секретар Української Асоціації релігійної свободи П.В.Ганулич, заступник декану Національного університету ФВІСУ доцент С.В.Свистунов, завідувач відділом проблем сучасних релігійних процесів в Україні Інституту філософії ім.Г.С.Сковороди НАН України професор Л.О.Филипович.

Релігійні лідери висловили вдячність за надану місцевою владою можливість зібратися всім разом, чого не було років двадцять, познайомитися із авторитетними оцінками стану міжрелігійних відносин в регіоні, Україні та світі, презентованими висококваліфікованими фахівцями, розширити свою уяву про релігійне життя в країні та у світі із поширюваних журналів УАР «Релігійна панорама», з брошур УАРС та УАР, з видань провідних дослідників релігії Національної Академії наук України. Вирішено створити обласний осередок Української Асоціації релігійної свободи, який покликаний захищати права особистості та релігійних громад в сфері віросповідання за обрядово-культурової діяльності.

Дивує лише те, що п.Забігайло О.Г. не запросив на День релігійної свободи представників власне Українських Церков – Київського Патріархату, Автокефальної Церкви, греко-католиків. Чи не виявилось в цьому його потурання забаганкам Церкви Московського Патріархату?

Робота Дня релігійної свободи тематично переросла в науково-методичний семінар, в ході якого учасники познайомилися із станом, сучасними проблемами і перспективами розвитку українського релігієзнавства, з його присутністю в світовому науковому контексті, про нові постмодерністські підходи у дослідженні суспільних процесів, в т.ч. в релігійній сфері, та у викладанні філософських наук (в т.ч. релігієзнавства) в контексті Болонського процесу. Створений обласний осередок УАР, який очолив доцент М.Г.Мурашкін (ДДФА). Зацікавленість, з якою дніпропетровчани зустріли гостей, їхня активна присутність на заходах, кількість питань, яка поступила в президію зустрічей вселяє надію на плідне і тривале існування кола людей, об'єднаних в різні громадські організації, яким не байдужа ситуація, що складається в духовному житті Дніпропетровщини та України в цілому.

Конференція «Проблеми ВІЛ/СНІДу – православне служіння» відбулася у Києво-Печерській Лаврі напередодні міжнародного Дня боротьби зі СНІДом, який відзначається 1 грудня. Її організатором став Синодальний відділ УПЦ МП з питань благодійності та соціального служіння. На конференції було презентовано Концепцію участі Церкви у боротьбі з поширенням ВІЛ/СНІДу. У роботі зібрання взяли участь духовенство, а також державні та громадські діячі з України та закордону, які займаються профілактикою ВІЛ-захворювань. Своім баченням по мінімізації цього суспільного лиха поділилися із присутніми представники Міністерства охорони здоров'я, Міністерства у справах сім'ї та молоді, UNAIDS, СНІД-фондів: «Міжнародний альянс із ВІЛ/СНІДу» та ін. УПЦ МП вже кілька років активно співпрацює з іноземними фондами з профілактики цього захворювання. Упродовж трьох останніх років Церква здійснює соціальні проекти реабілітаційних центрів для ВІЛ-інфікованих та наркозалежних, проводить профілактичні програми з підлітками з інтернатів та дитячих будинків. З 2002 р. УПЦ МП входить до міжнародної анти-СНІД мережі, в рамках якої сприяє розвитку церковної діяльності в галузі профілактики та боротьби з поширенням епідемії ВІЛ/СНІДу. ()

Конференція «Свобода совісті і світськість держави: проблеми і рішення» відбулася 1 листопада в Російській академії держслужби при Президентові РФ (РАГС). Організатори форуму (інформаційно-аналітичний центр «Сова» і некомерційна організація «Юристи за конституційні права і свободи») запросили обговорити актуальні проблеми релігійного життя правозахисників, релігієзнавців, представників державної влади. З релігійних організацій на запрошення організаторів конференції відгукнулися тільки Російська ПЦ, Центр Товариства свідомості Крішни в Росії і язичники («Славия»). Учасники обговорили питання ціннісних пріоритетів, розуміння світськості держави, співвідношення релігії й ідеології, релігійних і громадських організацій, традиційності й нетрадиційності, відносин релігійних організацій до пацифізму і військової служби та інше. У роботі конференції взяла участь відома американська дослідниця з Університету Брігама Янга Елізабет Севелл, яка дала порівняльну характеристику різних державно-конфесіональних моделей у самому широкому діапазоні: від США і європейських країн до Нігерії. Е.Севелл відзначила, що російська Конституція є «унікальною». Її ст.14 проголошує чотири аспекти відокремлення держави і релігійних організацій: світськість держави, відсутність державної підтримки для релігійних організацій, рівність їх перед законом і т.д.. В багатьох інших країнах таких параметрів всього один-два. Для доповідачки це однозначно свідчить, що в Росії законодавчо встановлена сувора заборона на державну перевагу стосовно якої-небудь релігійної організації, і ні її традиційність, ні численність не ставлять її в надзвичайний стан. Заключна доповідь була зроблена начальником відділу із співробітництва із громадськими об'єднаннями і релігійними організаціями апарату Уповноваженого з прав людини в РФ М.Одинцовим. Він запропонував свою типологію держав за їхнім відношенням до релігії, що включає два типи: клерикальний і світський. «Бажаним і головним для росіян» М.Одинцов вважає ту форму світськості, що вже була вироблена й апробована в історії Росії протягом декількох місяців у 1917 р. – це віросповідна політика Тимчасового уряду після Лютневої революції. Цей тип відносин доповідач назвав «культурним співробітництвом» держави з різними релігійними організаціями, розуміючи не співробітництво в сфері культури, а взаємна повага держави і релігійних організацій, рівноправність останніх і громадських організацій. У сучасній державно-конфесійній ситуації М.Одинцова тривожать «атавізми клерикалізму, що вихлюпуються поверх ковдри світськості», і очевидне прагнення повернутися до «ідилії» дореволюційних церковно-державних відносин, що неминуче приведе до «критичної ситуації», вважає історик.

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ*

КИТАЙСЬКИЙ ЦИГУН – ШКОЛА ФАЛУНЬГУН*

Загальна інформація. Фалунь Дафа (або Фалуньгун) – це стародавня китайська система самовдосконалення, духовна практика, яка була систематизована та рекомендована Майстром Лі Хунчжи у Китаї. Вона вже поширилася в усьому світі. Завдяки цій системі, що має в своїй основі найвищі принципи Всесвіту – Істина, Доброта та Терпіння, люди стають більш доброзичливими та гуманними у своєму ставленні до інших, також покращують свій фізичний стан. В усьому світі у понад 70 країнах

займаються цією системою близько 100 млн. людей, покращуючи власне здоров'я, набуваючи душевного спокою, що позбавляє від стресів та депресій. Окрім глибокого вчення, Фалунь Дафа містить п'ять комплексів ефективних вправ для розвитку тіла. Рухи плавні та м'які. Вони прості та доступні і не вимагають спеціальної фізичної підготовки. В процесі занять відбувається відкриття енергетичних каналів і підсилення циркуляції енергії в тілі. В результаті підвищення духовного, морального рівня, а також занять вправами, досягається докорінне оздоровлення організму людини.

Фалуньгун – китайська школа цигун, що має багатовікову історію, вперше була відкрита широкому загалу 1992 р. в Китаї Майстром Лі Хунчжи. Це не релігія в повному розумінні цього слова, бо ж тут відсутні будь-які релігійні форми (молитви, поклоніння, ритуали, внутрішня організація). Фалуньгун являє собою систему внутрішнього самовдосконалення, в основі якої лежать принципи **«Істина, Доброта, Терпіння»**. Він не має зовнішніх форм організації, як-то: структуру співпорядкування, ранги, встановлені правила спілкування тощо. Відтак знаходиться поза політикою. Усі заняття в школі повністю добровільні й безкоштовні. Вчення Фалунь Дафа звертається до серця людини, вчить практикуючих бути добрими людьми, ставитись з увагою та повагою до оточуючих, ду-

* В кожному новому числі часопису «Сторінка конфесії» надається новий релігійний течії.

** Матеріал підготовлений і поданий Людмилою Кнутарьовою.

мати передусім про інших. Учні Фалуньгун самовдосконалюються в умовах суспільства, їм слід вести нормальний спосіб життя (мати сім'ю, чесно працювати на користь суспільства). За всіх обставин людина, яка практикує по школі Фалунь Дафа, має залишатися передусім хорошою людиною і повноцінним членом суспільства.

Історія виникнення

З часу виникнення осередки школи (пункти практики) швидко поширилися по території всього Китаю. Майстер читав лекції в багатьох містах. Його лекції прослухало близько 100 тис. осіб. У 1993 та 1994 роках школа брала участь у Всекитайській виставці здоров'я. Її тоді називали «Золотий Фалуньгун». Вона швидко набула широкої популярності та отримала винагороди на цих Виставках. Неймовірний оздоровчий ефект, стародавні культурні традиції, глибина та чистота вчення, фактично безкоштовні заняття – ось що приваблювало багатьох людей та спонукало займатися за цією школою. Люди також побачили в цій практиці велике вмістилище духовної сили.

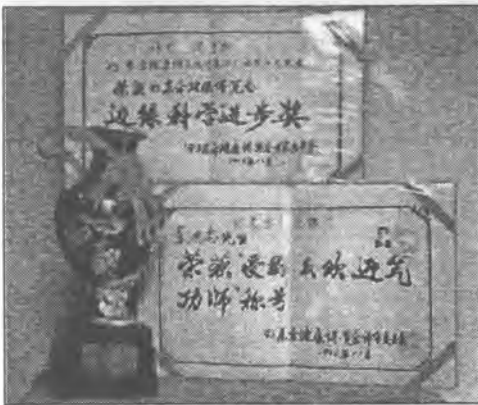
У 1996 р. Фалуньгун вийшов з дослідницької Асоціації цигун, тому що, як сказав Майстер Лі Хунчжи: «...причина мого виходу з науково-дослідницького цигун полягає саме в тому, що я не хотів змішуватися з тим, так званим, цигун. Ці, так звані, цигун існують саме для того, щоб виманювати гроші та багатства. Їх «оздоровчий» цигун також існує заради грошей».

З того часу кількість практикуючих стрімко стала зростати і швидко перевищила кількість членів Компартії Китаю. Це засвідчили дані соціологічних досліджень, проведених урядом країни. Це породило заздрість і необґрунтований страх. І те, що школа постійно говорить, що вона поза політикою, поза релігією, поза комерцією, уряд використав головними аргументами в кампанії наклепницької пропаганди проти неї.

Відомо, що багато високих посадових осіб уряду Китаю займались практикою Фалуньгун. Відтепер вони потрапили під гонитву. Багато простих людей було кинуте у в'язниці та закатовано. Китай вважає це своєю внутрішньою справою та не хоче розголосу.

На Фалуньгун посилались звинувачення у сектантстві, у тому, що Лі Хунчжи заробляє собі капітал, що практика веде до психічних розладів та самогубства. Почалась кампанія травлі та гонитви. Лі Хунчжи мав вид на постійне проживання в Америці, куди він і переїхав. З цього часу Фалуньгун почав стрімко розповсюджуватись в усьому світі.

В 1999 р. урядом було прийняте рішення заборонити книгу «Чжу-

ань Фалунь» через її, так би мовити, забобонний зміст. Почались арешти та затримання практикуючих. Вчення було оголошене поза законом, проголошене «єретичним вченням». У квітні 1999 р. практикуючі намагалися порозумітися з урядом, розповісти про несправедливі звинувачення. Близько 10 тис. осіб прийшло у Чжуннанхай (Головне Управління уряду) в Пекіні, щоб подати петицію з проханням про юридично законне право займатися за тією системою, що ні для кого не є небезпечною, а також вимогою нормального та вільного середовища для практики. Це було зроблено мирно та спокійно. Міністр пообіцяв розібратися у цьому питанні.

Проте репресії тривають і досьгодні. Понад тисячу осіб закатовано на смерть; сотні тисяч сімей зруйновано; людей звільняють з роботи, змушують підписувати «покаянні» заяви, без суду та слідства запроторюють до в'язниць та психіатричних лікарень. Увага Комітету ООН з прав людини, Міжнародної Амністії, Freedom House та інших міжнародних громадських незалежних організацій прикута до подій у Китаї. Створено Всесвітню Організацію із розслідування злочинів над практикуючими Фалуньгун Китаю.

Фалунь Дафа в Україні

Вперше в Україну (Київ) Фалунь Дафа в 1997 р. привіз із Росії (де ця система на той час вже значно поширилася) китайський вчений і консультант Фалунь Дафа. За сприяння Китай-Клубу він виступив з лекцією в Планетарії та ознайомив відвідувачів з цією школою, залишив першим бажаючим книги Майстра Лі Хунчжи «Чжуань Фалунь» та «Фалуньгун», де викладені принципи самовдосконалення. З того часу в Києві кількість практикуючих значно зростає, також з'яви-

лися послідовники в Одесі, Дніпропетровську, Львові, Вінниці, Краматорську та інших містах.

Прем'єр Китаю Цзян Цземінь намагається впливати на урядовців інших країн з метою сформувати негативну точку зору на Фалуньгун. Він не хоче, щоб практика підтримувалася в інших державах, не хоче допустити розголосу істинного стану справ з правами людини в його країні. Він спонукає владні структури інших країн усіма способами чинити перешкоди практикуючим Фалуньгун в їх країнах.

В Україні ситуація із Фалуньгун неоднозначна. Тут також мають місце факти тиску. Так, Посол КНР в Україні Лі Гобан в 2002 р. на конференції з нагоди десятиріччя встановлення дипломатичних відносин між КНР та Україною подякував українській стороні за розуміння та підтримку Китаю з таких питань, як Тибет, Тайвань та Фалуньгун.

На зустрічі з лідерами молодіжних організацій у жовтні 2002 р. генерал-полковник міліції Черкасов Ю.Є. поширив наклеп посольства КНР про школу Фалунь Дафа та не рекомендував молоді мати справу з Фалуньгун. Подібного роду рекомендації було розіслано Міністерством науки та освіти в навчальні та наукові заклади. Тим самим було завдано серйозної моральної шкоди школі, склалось упереджене ставлення до Фалуньгун.

Здійснюється тиск на пресу, щоб вона не висвітлювала тему репресій в Китаї та тему Фалуньгун. Інформація надходить до них з офіційних китайських джерел під грифом «достовірної» та «об'єктивної». Як київська преса (газети «Зеркало неділи», «День» та інші), так і преса інших міст друкували таку інформацію.

У Краматорську в міську Адміністрацію з посольства КНР кілька разів надхо-

дили матеріали з наклепами на школу Фалунь Дафа з метою зіпсувати репутацію школи. Через це кілька разів практикуючих Фалуньгун м. Краматорська викликали у відділ міліції, в СБУ, в міську адміністрацію. Встановлювалось слідкування, підозри, зривались заходи.

У травні 2002 р. у Черкасах було зірвано проведення фотовиставки «Подорож у Світ Фалунь Дафа». У Києві незаконно зривалися різні заходи, в яких китайські представники могли б побачити жовті футболки практикуючих. Під час візиту в Київ Цзян Цземіня в 2001 р. та Лі Жуйхуань в 2002 р. міліція мала наказ затримувати практикуючих Фалуньгун вже за те, що вони були одягнуті в жовті футболки з написом «Істина Доброта Терпіння» чи проходили поблизу посольства КНР.

17 березня 2003 р. в Києві через тиск «згори» на директора комітету архівів України було зірвано виставку всесвітньовідомої австралійської художниці китайського походження Чжан Цуйін. Вона приїхала в Україну розповісти про свою творчість, про користь, яку вона отримала від занять Фалуньгун, про свої страждання в китайських в'язницях, де їй довелося провести 8 місяців тільки за те, що вона заступилась за постраждалих практикуючих Фалуньгун Китаю.

Останнім часом ставлення до послідовників Фалунь Дафа поліпшало. Зараз ними проводяться інформаційні дні у центрі м. Києва, мирні акції протесту біля Посольства КНР проти репресій над китайськими практикуючими. Також практикуючі беруть участь у різних культурних заходах міста, зокрема у Святі міста, Фольклорамі, виставці Милосердя та ін.

Фалуньгун у світі

В інших країнах Європи для діяльності спільнот Фалуньгун ситуація більш

сприятлива. Зараз у 18 країнах подано судові позови на Цзян Цземіня, «Офіс 610» та окремих осіб, які причетні до розв'язання репресій проти Фалуньгун. Правозахисні організації, Міжнародна Амністія, ООН, Європейський Парламент висловились на підтримку практикуючих Фалуньгун. Ство-

рено спеціальну наглядову комісію, що має відвідати Китай з метою розслідування наявних там репресій. Міжнародний Відділ Розвитку Освіти (IED) зробив офіційну заяву в ООН 14 серпня 2001 р.: «Режим вказує на факт самоспалення на площі Тяньаньмень (23 січня 2001 р.) як на підставу для того, щоб чинити наклеп на Фалуньгун. Проте ми одержали відео цього інциденту, що, на наш погляд, доводить, що він був організований самим урядом Китаю. У нас є копії цього відео, які ми можемо розповсюджувати...» Про Фалуньгун погано говорять ті, хто погано знає його вчення. Принципи школи не допускають вбивство живих істот, тим більше самогубство.

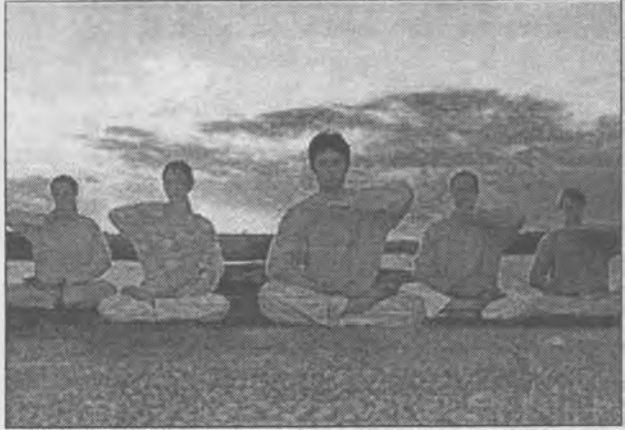
У щорічному звіті Державного Департаменту США з Прав Людини за 2002 рік зазначається: «Просте слідування вірі в Фалуньгун без яких-небудь зовнішніх проявів самої системи віри, стало достатньою підставою, щоб практикуючі страждали від жорстоких покарань, починаючи від втрати роботи і ув'язнення, і в багатьох випадках, закінчуючи тортурами та вбивствами... Декілька сот послідовників Фалуньгун загинули у в'язницях внаслідок тортур, зловживань,» - повідомляється у звіті. Далі звіт додає: «...багато їх тіл мали сліди жорстокого побиття або тортур, або були спалені до того, як родичі могли побачити їх». «Переважає більшість практикуючих Фалуньгун була покарана без законних процедур, в основному, системою трудового перевиховання. Багато тисяч людей було заточено в трудові табори, в'язниці та репатріаційні табори, інших було запропорено в психіатричні госпіталі».

Фалуньгун офіційно визнаний у багатьох країнах світу – Німеччині, Франції, Великобританії, США, Австралії та ін. У багатьох містах Америки пройшли святкування Днів Фалунь Дафа. 4 грудня конгресмен Вільям Паскрел видав особливу нагороду від Конгресу США засновнику Фалунь Дафа Майстру Лі Хунчжи за його

го досягнення та неоціненний внесок у сферу розвитку соціальної культури суспільства.

Майстер Лі Хунчжи та школа Фалуньгун здобули численні нагороди від мерів та урядовців Англії, Австралії, Канади та інших країн.

Європейський Парламент, представники Урядів європейських країн, Конгрес США та особисто экс-президент Америки Білл Клінтон у своєму зверненні засудили переслідування Фалунь Дафа в Китаї. Відповідно до інфор-

мації Гонконгського інформаційного центру демократичного руху на захист прав людини, більше 30 конгресменів США та видатних професорів Америки, Англії, Австралії, Тайваню й ін. країн висунули засновника Фалуньгун та його учнів кандидатами на одержання Нобелівської премії Миру. В документі з приводу цього вказано наступні мотиви:

— принципи вчення Фалунь Дафа підіймають людство на більш високий моральний рівень;

— незвичайно мирна та спокійна поведінка учнів Фалуньгун під час переслідувань надихнули людський світ;

— пан Лі Хунчжи та його учні вже стали символом могутньої сили, що стала на захист основних прав людини в Китаї.

У вересні 2001р. Лі Хунчжи номіновано Європейським Парламентом на отримання Премії Сахарова за Свободу Думки.

Практика, вчення та наукові розробки

Сутність занять за системою Фалунь Дафа полягає в наступному. Фалунь Дафа є цигун, тобто самовдосконаленням, що ведеться у відповідності до таких властивостей Всесвіту, як **Істина Доброта Терпіння**. Система має свою теоретичну і практичну частину. Практика Фалуньгун ведеться в тверезому свідомому стані. Не допускається входження в транс. Складність її полягає якраз у тому, що необхідно увійти в стан спокою в тверезому стані. Це досягається не шляхом якихось методів чи прийомів, а шляхом клопіткої роботи над своєю душею, очищення своїх думок, вчинків і почуттів. Відкидання із себе усього поганого та культивування чистого і доброго дає можливість досягнути стану спокою і вищих ступенів свідомості. З'являється розуміння навколишнього світу, себе, інших, принципів та законів, за якими живе Всесвіт, і

яких звичайні люди не завжди бачать і знають. Мудрість не є тим знанням, до якого так звикли люди. Мудрість – це бачення прихованого, інше світосприйняття та світовідчуття. В процесі самовдосконалення відбувається підвищення духовного й фізичного рівня.

Людське тіло є мікрокосмом, як вважає система Дао. Практика в кожній людині – процес дуже індивідуальний. Зрештою людина, яка займається самовдосконаленням, має зрозуміти по можливості все, що відбувається довкола неї і в ній самій. Внутрішнє невіддільне від зовнішнього, а зрештою, це одне ціле. Майстер у своїй книзі «Чжуань Фалунь» говорить, що на кожному рівні ієрархії Закон виражається по-різному. Процес вдосконалення є прориванням рівнів та розширенням свідомості.

Для обміну досвідом учнями школи організуються конференції. Вони можуть бути локальними або міжнародними. В США на деяких конференціях буває Майстер і читає лекції. Він вказує шлях повернення до витoku життя та істинного пробудження.

Фалуньгун – поза політикою. Справжній практикуючий не повинен гнатися за вигодами чи задоволенням власних інтересів, які переслідують мирські люди. Діяльність, спрямована на припинення репресій, мотивована слідуванням принципам **Істина** **Доброта** і **Терпіння**. Вона відрізняється від християнського вчення лише тим, що є дія, яка створює певний баланс сил.

Учнями Фалунь Дафа можуть бути люди різного віку, різних професій. Послідовники вчення живуть звичайним суспільним життям, як і всі інші, вчать та працюють, пропонують іншим свій метод самовдосконалення. В Києві вони створюють вільні групи, відвідують практичні заняття в Централь-

ному парку та Гідропарку. Тут же вони ознайомлюють всіх бажаючих з Фалуньгун, навчають вправам, роздають книжки новим учням. Відсутні будь-які обов'язкові вимоги, вказівки – все добровільно. Вчитель Лі Хунчжи вчить спокійно, з добротою та терпінням відноситися до інших.

Школа Фалуньгун займається також культурною діяльністю. Багато хто з київських практикуючих малює, співає, танцює, дехто складає вірші і навіть пише музику. Краса переповнює душу та виплескується назовні, випромінюючи світло та гармонію. Чи можна врятувати людину, якщо дати їй гроші? Не завжди. Але якщо дати людям Добро і Красу, то людині точно можна допомогти. Ще Достоевський колись казав, що краса врятує світ. І це так. Бо кожна форма має свою енергетичну структуру. Саме через неї відбувається спілкування її зі світом. Якщо вона хороша, то вона так само отримує хороше. Якщо вона погана, то нічого доброго до неї не притягнеться.

Сучасні науки вже підійшли до розуміння того, наскільки важливою моральність. Антропологічні дослідження свідчать, що саме моральність, що будується завдяки символічним формам комунікацій (притаманних тільки людині), робить людину людиною та відрізняє від тварини.

Коли в Києві 2003 року відбувалась виставка робіт всесвітньо відомої художниці Чжан Цуйін, то деякі відвідувачі, ділячись із нами своїми враженнями, казали, що вони відчувають добру енергію, яку випромінюють її твори. Сама Чжан говорила, що найважливішим у мистецтві є те, що автор вкладає в свої твори. Якщо він вкладає хороше, то вони нестимуть людям добро та радість, а якщо погане, то тільки горе та нещастя. Все залежить від самої людини.

Жити в гармонії із Всесвітом, із собою, за принципами Всесвіту - **Істина, Добро, Терпіння** – ось що важливо осмислити та усвідомити людині майбутнього.

Київські Фагуньгун практикують щосуботи і неділі в спортзалі центрального Маріїнському парку та парку біля метро «Лісова».

Основні книги:

Ли Хунчжи. Фалуньгун.

Ли Хунчжи. Чжуань Фалунь.

Книги та інформацію про школу можна знайти на сайтах:

www.falundafa.org.ua

www.falundafa.ru

www.faluninfo.ru

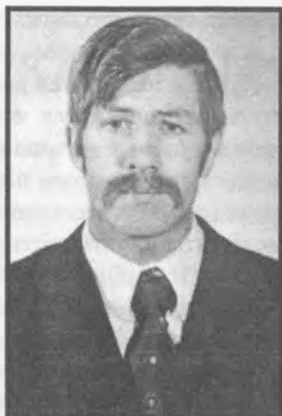
Контактні телефони із спільнотою Фагуньгун в Києві: 419-65-28 та 566-65-06 (Людмила). А також e-mail: msg@ukr.net

ЦІКАВО ЗНАТИ

Якби Ісус Христос жив в наш час, то він неодмінно був би членом директорів якоїсь престижної компанії. Таку думку засвідчило опитування декількох тисяч директорів компаній, представників громадських організацій 25 країн, яке провела газета Financial Times.

Дослідники Маастріхтського університету (Голландія) застерігають від тривалого перебування в приміщеннях храмів, де постійно горять свічки, а особливо у дні релігійних свят. Дослідивши склад повітря у храмах, вони з'ясували, що вміст частинок розміром менше 10 мікронів, які містяться в ньому у завислому стані, перевищує норму в 10-20 разів. Від наявних в повітрі сажі і пилу страждають легені і серце, бо вони мають важкі метали, поліциклічні ароматичні вуглеводи. Ці сполуки здатні глибоко проникати в легеневу тканину, викликати хронічні бронхіти і астму.

В індійській резиденції відбувся експеримент із сканування мозку ченців. Експеримент п'ять днів проводили п'ятеро нейрофізіологів, які переконані, що фізичними процесами, що відбуваються в мозку, можна пояснити будь-які чудеса, не прибігаючи до духовних аспектів. Вчені досліджували пластичність мозку – недавно виявлену здатність мозку змінювати свою структуру і функції, зокрема розширювати чи підсилювати використовувані ділянки, стискати чи послаблювати ті ділянки, котрі використовуються рідко. Наприклад, у піаністів, які часто грають арпеджіо, відділи мозку, що контролюють вказівний і середній пальці, зливаються. Коли один палець дуже швидко вдаряє по клавіші, другий робить той же саме майже одночасно, змушуючи мозок вважати два пальці одним. У результаті такого злиття піаніст не може ворухити цими пальцями по окремоті. Але останнім часом учені підняли питання про те, чи може мозок змінюватися під дією чисто внутрішніх, ментальних сигналів. Саме це питання й змусило нейрофізіологів звернутися до буддистів. На думку вчених, багатовікова традиція буддійської медитації могла допомогти визначити, чи можуть думки змінювати фізичну матерію мозку. «Із усіх напрямків сучасної нейрофізіології нейропластика має найбільший потенціал для осмисленої взаємодії з «, – вважає нейрофізіолог Р.Девідсон із університету Вісконсіна. Далай-лама зацікавився цими спостереженнями вчених і запропонував ченцям на деякий час відкрити свій мозок науці. Девідсон порівняв мозкову діяльність добровольців, що були в медитації новачками, з мозковою діяльністю ченців, що віддала медитації понад 10 тис. годин. Вони повинні були віддатися медитації «співчуття», що породжує почуття любові до усього живого. Розходження між новачками і досвідченими ченцями виявилось разючим: під час медитації останні продемонстрували різке наростання високочастотної діяльності мозку –

ПАМ'ЯТІ В.К.САПІГИ

Трагічна смерть забрала від нас Василя Кириловича Сапігу. Народився він на Хмельниччині в селі Гальчинці в червні 1943 року. Надто складно і, скажемо так, важко склалася доля цієї дитини війни. Після закінчення сільської десятирічки Василь Сапіга випробував різні робітничі професії. Потім була служба в Радянській Армії, комсомольська робота. Зрештою в 1972 – 1977 роках він вчиться на стаціонарі філософського факультету Київського університету ім. Г.Г.Шевченка. Уже в ці роки формується у Василя Кириловича нахил до практичного релігієзнавства, що певною мірою визначило інституції його подальшої праці. Це – і Республіканський будинок духовної культури, і Рада (пізніше – Держакком України) у справах релігій, і Комісія із справ духовності Верховної Ради України. Контактуючи з представниками різних конфесій, В.Сапіга виявляв при цьому толерантність, розуміння права кожної людини на свій шлях до Бога.

Василь Кирилович залишив свій слід і в релігієзнавчій науці, працюючи в 1991 – 1995 роках у відділі соціології релігії Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України. В квітні 1996 року він здобув наукову ступень кандидата філософських наук за дисертацію «Релігійна та світська сфери святково-обрядового комплексу». Видрукувані ним наукові праці присвячені обрядово-звичаєвій сфері культури українського народу. Серед них привертає увагу книга «Українські народні свята та звичаї» (1993 р.).

Всі нині згадують працелюбність покійного, його сумлінність, відгукливість, сумну вдачу і колізійність життя. Як і в кожного з нас, все у нього було. Біля будинку в Києві, де мешкав Василь Кирилович, буйно росте висажений ним сад. Споживаючи його врожай, всі з вдячністю згадуватимуть людину, яка сіяла добро і радість.

Світлу пам'ять про В.Г.Сапігу збережуть всі, хто знав його і працював разом з ним.

Релігієзнавці України

також ознака згоди) виступають тепер за В.Ющенка. То ж маємо нову сферу міжконфесійного протистояння, яке, зрештою, вилається і у внутріцерковні протистояння, роками наявних релігійних спільнот навіть за регіональною ознакою.

Але Київський Майдан — це не лише засудження виборчих фальсифікацій і прагнення добитися в цьому справедливості. Київський Майдан — це передусім вияв національного пробудження українства. Час засвідчив, що всі ті релігійні організації, які мають свої СНДківські центри, не виявили свою підтримку Майдану, а відтак не сприйняли його національно-демократичну зорієнтованість. Вони відкрито або ж з певними ужимками і застереженнями практично стали на підтримку провладного кандидата В.Януковича, що має чітко виражену проросійську орієнтацію і водночас явну заангажованість на одну церковну інституцію — Московський Патріархат. Від останнього він одержав благословення на перемогу. Предстоятель УПЦ МП супроводжував претендента на президентське крісло в його поїздках до Афону, Єрусалиму, Москви.

Релігійні спільноти українсько-національної орієнтації, а це УПЦ КП, УГКЦ, РКЦУ, УЛЦ і деякі інші, зрештою виявили свою підтримку національно-демократичній революції. В цьому вони знайшли одностайність у ряді протестантських спільнот та харизматичних Церков, серед окремих об'єднань іудейської релігії, в Духовного Управління мусульман Криму та ін. До такого кроку їх спонукало, з одного боку, відкрита взаємна симпатія В.Януковича і Церкви Московського Патріархату, яка плекає надію, в разі його перемоги, на такий же домінуючий статус в релігійному житті України, який має її матірня інституція в Росії, а з другого — неодноразова заява В.Ющенка про те, що кожна людина має право на свій шлях до Бога, а відтак обстоювана ним свобода вірсповідань.

Проте, прийнявши підтримку з боку певних церковних структур, В.Янукович також порушив цим Закон України про відокремлення Церкви від держави. Він, як діючий прем'єр-міністр, сприяв порушенню Церквою принципу невтручання в політичне життя. До того ж, вираженими на державному рівні своїми симпатіями до Церкви Московського Патріархату, В.Янукович порушив законодавчий принцип ненадання переваг з боку Держави якійсь конфесії. Передача історично значимих приміщень (Харків, Севастополь-Херсонес, Почаїв та ін.) лише одній Церкві, запрошення на акції державної ваги лише представників цієї ж Церкви, присутність в якості державної особи на різних урочистостях лише цієї однієї Церкви, а нею є УПЦ МП, В.Янукович цим порушив статтю 35 Конституції України, яка гласить, що «жодна релігія не може бути визнана Державою як обов'язкова». Ніхто не заперече права В.Януковича як вірного цієї Церкви задовільняти свої релігійні потреби саме в її храмах, але не слід свої особисті симпатії і переконання піднімати до державного рівня.

Відтак засвідчимо той факт, що в ставленні до помаранчевої революції чітко виявилася суспільна природа кожної з в Україні суших десь понад ста різноманітних конфесій і Церков. Вступаючи в той чи інший спосіб в сферу політичного протистояння, кожна релігійна спільнота переслідувала при цьому і свої кривні інтереси. Дехто — в перспективі чисто меркантильні (фаворизованого державою домінування в сфері релігійного життя країни, одержання якихось нових культових споруд, підсобних приміщень тощо), а дехто (і таких виявилось більше) духовні (утвердитися в духовному полі України, здобути гарантоване право на свободу свого конфесійного буття тощо).

Не стану деталізувати все це. Але нинішні українські реалії актуалізували питання законодавчої конкретизації можливої участі Церкви в суспільному житті країни, в її політичних процесах.

Професор А. КОЛОДНИЙ

Продовжується передплата на часопис

«Релігійна панорама» на 2005 рік

Ми і надалі оперативно інформуватимемо Вас про головні події релігійного життя, свободи совісті в Україні та світі. Читаючи наш журнал, Ви матимете об'єктивну інформацію про конференції та круглі столи з релігійних питань, про новини релігієзнавчої та релігійної літератури. Кожне число часопису буде висвітлювати основи віровчення та обрядової практики однієї із конфесій України.

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА
журнал релігійно-етнографічний

7 (47)
2004

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА
журнал релігійно-етнографічний

6 (46)
2004

- РЕЛІГІЯ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНИХ І ДУХОВНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
- ПРОБЛЕМУ СТВОРЕННЯ НАТУРАЛЬНУ НЕЩО НАВА РОМСЬКА НЕ ПЕРЕВОДИТЬ У ПРАКТИЧНУ ПЛОЩИНУ
- КАРДНАВІ ЗМІНИ І СУВАР ОКСИДЕЛІС ІРІСКО-КАТОЛІСІТІ
- ІСЛАМ В УКРАЇНІ ПІРІОТЕРІОЛІВІ

ШКОЛА РЕЛІГІЙНОЇ

КІСЬСЬКОГО ПАТРИА

КІСЬСЬКОГО ПРЕЗИД

РЕЛІГІОЗНОСТ

І ФІСІТІКА

—

—

—

КОЛЕС

ІЬС

—

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА
журнал релігійно-етнографічний

8-9 (48)
2004

- ШРІКІ КОШЕВІТІ ДЕРЖАВНО-СОВОЄСІЙНЕ ПІДПИСИ В УКРАЇНІ
- ПАРЛАМЕНТ РЕЛІГІЇ В БАРСЕННІ
- КРИХІТАЙ КРИМСЬКІХ ТАТАР ІНДЕРІМАВ ІДІВІСЬКІСТЬ
- ДУХОВНО-УПРАВЛІННІ АНІСІУАЛІСІНІ СРІМІ
- СРІС-ІНІСІСІВІЛІВІ АНІСІТІВІНІ РЕЛІГІЙНІ ПІРІСІСІ В ПІРІСІ

СТОРІКА КОЛЕСІСІ

РАДНА ПРАВОСЛАВНА ВІРА

СТОРІКА КОЛЕСІСІ

НОВА СІЛІСЬКОТА ПРЕОБРЕЖЕНОГО АІДІСІТІВ
ВЕЛІКІЕ БІДЕ БРАТСТВО ЮСМАЛОС

Передплатний індекс 21953.

Каталог видань України – 2004. Журнали України